STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04512

DI UNSHULD

Paolo Mantegazza

Permanent preservation of this book was made possible by the Swerdlow Family Foundation in memory of Alvin H. Luftman, M.D.

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דיא

אונשולד

פון

פראפעסאר

פּאַאול מאָנטעגאַצאַ.

איבערזעצט פון מ. כאטץ.

דיא שעהמעדינקייט.

שעהמעדינקייט איז אן ערשיינונג פון דער מענשליכער נשמה, עס איז שווער פיזיאלאגיש צו בעשרייבען דיזע ערשיינונג, ווייל זיא איז אזוי אונבעשטימט און אזוי נעבעלהאפט, אבוואהל עס זיינען פאראן אויך גאנץ קראפטפולע פארמען פון שעהמעדינקייט . א חוץ דעם איז דיא שעהמעדינקייט פערשיעדען ביי פערשיעדענע פעלקער, און ניט קוקענדיג אויף דעם וואס די שעהמעדינקייט איז דאך א טהייל פון דער געשלעכט־ליכער ליעבע, ווירקט אבער די שעהמעדינקייט פארקעהרט; זיא ווירקט ניט צו בריינגען נעהענטער דיא געשלעכטער, נור צו פארפרעמדען זיי, צודערווייטערן זיי איינעם פון אנדערען. זיא געהרט דוכט זיך צו איינע פון די אורזאכען פון ליעבע און פון דעסטוועגען זוכט זיא אונמעגליך צו מאכען דעם צוועק פון דער ליעבע.

איך בין זיך מודה ומתודה, אז איך אליין האב אין פערשיעדענע פעריאדען פון מיין לעבען געביטען דיא מיינונג וועגען דעם געפיהל פון שעהמען זיך. אנפאנגס האב איך געדיינקט, אז דאס איז א געפיהל, וואס ענטשטעהט אין אונז ווען מיר זיינען נאך קינדער און ווען מיר זיינען נאך אין דיא אינגעל־יאהרען,— אויך אזא געפיהל ווי עגאאיזם, אייגענ־ליעבע, ליעבע גופא, א. ז. וו.

שפעטער אבער האב איך זיך איבערציינגט, אז מען מוז די שעהמע־דינקייט נאר בעזונדער לעהרנען און אז דאס איז א זאך, וואס מען לערענט אויס. איך האב אנגעהויבען רעכענען דארום דיזען געפיהל ניט צו די איינגעבארענע געפיהלען, נור צו דיא ערווארבענע געפיהלען אדער

צו די געפיהלען פון א קלענערער שטופע.

דיא שעהמעדיגקייט איז אזא מין געפיהל, וואס איז ניט איינגע־וועבט אין דער ליעבע, נור זי איז אויסערליך, דרויסען פון דער ליעבע. ווי א מין זייטיגע בעגלייטערין פון דער ליעבע. און דער אורשפרונג פון דיזען געפיהל ליגט אויך אין יענע מעכטיגע כוחות, וועלכע זיינען געשאפען געווארען דערצו, אז דורך דעם קאמפף זאל זיך שטארקער צופלאקערען דער לעבענס־פלאם.

ביי חיות געפינען מיר שוין אויך דונקעלע פארמען פון שעהמעדיג־קייט. פיעלע פון די חיות בעהאלטען זיך, ווען זיי ערפילען זייער תאוה; פיעלע חיות פון ווייבליכען מין אנטלויפען פון דעם מענליכען ליעבהאבער, לאזען איהם ניט צו צו זיך, אבוואהל זיי אליין באגעהרען איהם. עס ווייזט אויס, אז דאס איז אן אויטאמאטישער אקט, עס טהוט זיך שוין אזוי אליין פון איהר זייט גאר ניט בארעכענענדיג, גאר ניט וועלענדיג; און אפשר איז דאס א פארם פון מורא פאר ווערען בעפאלען פון איהם.

אבער דאס אנטלויפען, דער ווידערשטאנד, דיזע אנהויבען פון דער שעהמעדיגקייט האבען שוין דעם צוועק דעם מאנספארשוין ווי אויך די פרויענצימער אזוי אויפצורעגען, אז די בעפרוכטונג זאל זיין א זיכערער. עס קאן זיין, אז דאס וואס די חיות בעהאלטען זיך ווען זיי דארפען ער־פיעלען זייער תאוה, האט דאס אפשר אויך די נאטור אין זיי ארייגגע־געבען פון זיכערקייט וועגען, אז זיי זאלען אין אזעלכע מאמענטען ניט אנגעגריפען ווערען.

די פסיכאלאגיע פון חיות איז נאך אבער ניט אזוי וויט ערפארשט געווארען; מען קאן נור דערוייל זאגען אז אפילו ביי זיי מערקען מיר שוין אויך שוואכע סליאדען פון דעם געפיהל פון שעהמעדיגקיים, מען מוז נאך דערצו צוגעבען א פאקט, אז ביי העכערע טהירען ווייזט זיך דיא שעהמעדיגקייט צו ערשט אין דער ווייבס־פערזאן, ווייל איהר ראלע איז צו פערטיידיגען זיך אין דעם קאמפף פון דער ליעבע, און פאר איהר איז די שעהמעדיגקייט נאטירליכער שוין אויס אנאטאמישען גרונד.

און בײ מענשען האט אויך די נאטור צוגעטהײלט דיזעלבע ראלע דעם װײבליכען געשלעכט— אין דעם קאמפף פון דער ליעבע צו פערטײדיגען זיך און דערפאר איז איהר שוין פון דער נאטור באשערט צו זײן ניט דער ערך שעהמעדינער אלס דער מאנספערזאָן.

די ערשטע בעװעגונג פון דער װײבספערזאנס האנד צו פארדעקען יענע טהײלען פון קערפער, װעלבע דער מאַנספערזאָן װיל זעהען, האט ארויס געבראכט דעם געפיהל פון שעהמעדיגקייט, װעלכעס בינדט זיך צונויף מיט די ערשטע רייצונגען פון קאקעטעריי.מאן און װײב האבען גע־מוזט ביים אנהויבען לעבען צוזאמען אין דער פאמיליע און אין פאלק אויף א גאנץ נאטירליכען אופן װערען די שעהמעדינגסטע בעשעפעניסען—שוין ניט ריידענדיג װעגען דער װייטערער ענטװיקלונג פון דעם מענשענס נשמה.

װארום מען דארף דאך ניט פארגעסען, אז די פרוי איז דאך אונ־טערװארפען צו אונאנגענעהמע פעריאדישע שװאכקייטען, און פון דער אנדער זייט זיינען ביי דעם מאן געװיסע געשלעכטליכע ערשיינונגען, װעל־כע װאלטען געװען זעהר אויפפאלענד, װען ער זאל זיין אין ניט פאר־דעקטען צושטאנד, דערפאר קומט עס, אז אלע פעלקער פון דער ערד בעזיצען א געװיסע פארם פון שעהמעדיגקייט.

עס איז אבער אויך אומעטום נאטירליך אז די פרוי קומט אויס שעהמעדינער פון דעם מאן ; װארום דעם מאן האט דאך די נאטור צו־געטהיילט אן אנגרייפענדע ראָלע, און פאר זיין אנגרייפענדער אויפ־גאבע, אם װייניגסטען אין די לעצטע שטופען פון דער ליעבע, װאלט די שעהמעדיגקייט געװען א געפעהרליכע זאך ; זיין נאטירליכע אויפגאבע װאלט געװארען דורך דעם אונמעגליך.

װי פיעלע אנדערע געפיהלען איבערטראגט זיך שוין די נאטירליכע שעהמעדינקייט פון ערװאקסענע אויף קינדער. די ערװאקסענע בעלעהרען דיא קינדער אדער דיא קינדער לעהרנען זיך אָב פון די ערװאקסענע װיא שעהמעדיג צו זיין, װארום אין דער װירקליכקייט קאָנען דאך קינדער, ביי

זיי ווערן געשלעכטליך רייף, ניט האבען פון דער נאטור די נויטינקייט שעהמעדיג צו זיין.

אבער עס קאן אויך זיין, אז די שעהמעדינקייט ווערט שוין געבארען אין קינד בירושה; דאס הייסט אין איידעלערע נאטורען קאן אויף דעם וועג פון ירושה שוין פון געבארענהייט אן שוין זיין אין קינד דאס געפיהל פון שעהמעדינקייט. דאס געפיהל איז אין זיי ניט ווען ען דיג, עס איז שוין א טהייל פון זייער געבארענעם כאראקטער. און די וועלכע האבען ניט די שעהמעדינקייט פון געבארענהייט אן לעהרנען זי שוין אב פון די ערוואקסענע. פריהער הויבט זי זיך אן אויף דעם געשלעכטליכען געביעט, דערנאך צושפרייט זי זיך ווייטער אויך אין אנדערע לעבענס־בעציהונגען.

די טערקישע מאראל בעפעהלט, אז די טערקישע פרוי זאל האל־טען פערבארגען די אויסערליכע, אויבערשטע זייט פון האנד, מעג אבער האלטען אפען דיא אינווייניגסטע, דאס הייסט דיא אונטערשטע האנד־פלאכקייט. דיא ארמעניער פרויען אין זידליכען אינדיען פארדעקען זיך דאס מויל אפילו דאן, ווען זיי זיינען ביי זיך אין הויז; און ווען זיי געהן ארויס פון הויז וויקלען זיי זיך אין גאנצען איין אין ווייסע לייווענדענע מלבושים. די פערהייראטע פרויען לעבען דארט זעהר פערשפארט און טארען יאהרען לאנג אפילו זייערע קרובים פון מענער־געשלעכט ניט אנ־קוקען; זיי בעהאלטען זייער פנים פאר זייער מאנס עלטערען אפילו.

דיזע צוויי ביישפילע, וועלכע זיינען בלויז א טהייל פון טויזענד אנדערע, בעווייזען, אז צו דער אמת'ער שעהמעדינקייט קומען שוין צו זייטיגע, וועלכע קומען פון געוואהנהייט און געהערען גאר ניט פיזיאלא־גיש צו דעם נאטירליכען געפיהל פון שעהמען זיך.

מיר געפינען אויך אז אין פערשיעדענע לענדער הייגנען אב דיא גרענצען פון שעהמעדיגקייט פון דיא פארשיעדענע מאדעס אין קליידען זיך. דאס איז א זאך, וועלכע האט לחלוטין ניט צו טאהן מיט דער מאראל און האט ניט צו טאהן מיט געשלעכטליכער שעה'מעדינקייט. פון דיא סניע אן ארונטער און פון דעם בוזים אן ארויפצו בייט זיך דאס

נעפיהל פון שעהמעדינקייט נאך דער מאדע. וואו עס איז דיא מאדע אדער ווען עס איז דיא מאדע צו טראגען קורצע קליידלעך מיט פערשפּילעטע יאקלעך ביזן האלז, וועט מען זיך שעהמען צו געהן קאלטירט, מיט אן אויסגעבלייזטע ברוסט און א לאנגע קלייד; פארקעהרט, ווען און וואו עס איז אין דער מאדע צו געהן מיט א געבלייזטע ברוסט און א לאנגע קלייד, וועט מען זיך שעהמען צו טראגען א קורצע קלייד, ווען אפילו דיא ברוסט איז פארדעקט. עס ווענדט זיך נאך דער מאדע און נאך דער נאציאנאל-קליידונג.

מען דארף ניט פערמישען דיעזע אנגענומענע זאכען מיט דעם נאטירליכען געפיהל פון שעהמעדינקייט, ווארום דאס איז אלץ איינס ווי צו זאגען, אז שעהמעדינקייט שטאמט פון דער געוואהנהייט צו בעדעקען דאס לייב. דער אמת'ר נעפיהל פון שעהמעדינקייט באשטעהט אין דעם שטרעבען, אז עס זאלען פאר דעם פשוטען אויג ניט זיין אפען די ארגאנען און די געהיימניסען פון דער ליעבע — צו בעהאלטען, פארשטעלען אלע יענע טהיילען פון קערפּער, וועלכע האבען דירעקט אדער אונדירעקט א שיכות דערצו.

מיר געפינען אז ביי אלע פעלקער האט זיך עס ענטוויקעלט אויף דעמזעלבען שטייגער. פריהער פארדעקען די געשלעכטליכע טהיילען פון קערפּער, דערנאך הויבט זיך שוין אן דאס בוזים, דיא פיס, די ארעמס, און ענדליך דעם גאנצען לייב און אפילו דעם קאפּ. אבער דא הערט שוין אויף די שעהמעדינקייט און עס הויבען זיך אן דיא רעכטע פון דער געזעלשאפט.

די שעהמעדינקייט איז איינע פון די אידעלסטע פארמען פון צוגעצויגען ווערן און פון צוריקהאלטונג אין דער ליעבע. זיא איז א מין פיזישע זעלבסט-רעספּעקט און געהערט יעדענפאלס צו די העכערע רעגונגען פון דער מענשליכער נשמה.

זי איז א טרייע בעגלייטערין פון דער ליעבע און אין אידעלערע נאטורען ענטהאלט אין זיך דיזעס געפיהל א גאנצען אוצר פון געהיימניסען

און פון אונבעשרייבליך צארטע מאטיוועו. זיא ברייננט ארויס בעוועגונ־ גען, וועלכע זיינען אזוי ליעבליך; בליקען אין וועלכע עס שפינעלט זיך אב א גאנצער גן־עדן; ווערטער און זיפצען, וועלכע זיינע די רייכסטע טהעמאס פאר דעם דיכטערס פעדער.

ביי ווטמען עס פעהלט דאס געפיהל שעהמעדיגקייט אדער אין וועמען דיזעס געפיהל איז שוואך, יענעם פעהלט א העלפט פון די רייכע אוצרות פון דער ליעבע. מען קאן אזא מענשען צוגלייכען צו איינעם, וואס בעוואונדערט די בלומען פון א בליהענדען גארטען, נים האבענ־ דיג קיין חוש הריח.

די פרויענצימער איז די היטערין און די אויפהאלטערין פון דער שעהמעדיגקייט; זי איז די מייסטערין פון די שעהנסטע פארמען פון דיזען געפיהל; דיא רייגע קריסטאל־בעשיידענע יונגפרוי האט אין זיך אן אונענדליכען, אונבעריהרטען אוצר פון שעהמעדיגקייט. אויף איהר וועג דורך דעם גארטען פון ליעבע פערלירט זיא אפילו דא און דארטען א פערעל פון יענעם אוצר, וואס מעהר דער מאן, איהר לעבענס־בעגלייטער העלפט איהר דאס צו פערלירען. אבער זעהר זעלטען פערלירט זיא עס אין גאנצען.

זעהר זעלטען קאן עס פאסירען, אז א פרוי, ווען אפילו זיא האט שוין געהאט טויזענד ליעבשאפטען, זאל פערלירען דעם גאנצען אוצר פון שעהמעדיגקייט, מיט וועלכער די נאטור האט זיא בעשאנקען. אפילו אין דעם כעבען פון דער אויסגעלאסענסטער פרוי, אפילו אין דעם זומפ פון פראסטיטוציאן, קאנען מיר נאך אויך ערשטוינט ווערן צו געפינען מאנכע דימענטען, וועלכע זיינען נים צושמאלצען געווארען פון דעם העלישען,פייער פון דער נידריגסטער פערדארבערסטער צולאזענקייט און פערקויפטקייט.

ווען א געפיהל האט אזא לעבענס־פעהינקייט מוז עס ארויסרופען אונזער בעוואונדערונג. און אזוי לאנג ווי ביי דער פרוי בלייבט נאך א שטיקעלע הייליג פלאץ, אויף וועלכען עס וואקסט איין איינציג ארעם

בליהמעל פון דער־שעהמעדינקיים, איז נאך אין איהר ניט אבגעשטארבען אין גאנצען דיא ווייבליכקייט און עס איז נאך מעגליך אן אינערליכער תחית המתים פון איהר נשמה.

האט דרך ארץ פאר יענע בלום, איהר ציניקער, איהר אבלאכער, וואס פערלייקענט דיא ווייבליכע צניעות! האט דרך ארץ, איהר בעלי־תאוות; האט רעספעקט פאר יענעם שטיקעלע הייליגע ערד, אויף וועל־כען עס וואקסט דיזע בלום, און צוטרעט זי ניט און צושטעכט זיא ניט מיט אייערע נידריגע און גראבע צולאזענקייט!

דיא שעהמעדינקייט איז קיין מאל ניט קיין איבעריגע זאך אזוי לאנג ווי זי איז נור אויפריכטיג און קומט פון'ם הארצען פון א בעגאבטער נאטור. דאס איז א געפיהל, וועלכעס רופט ארויס איידעלע טהאטען און ערהאבענעם גענוס. די שעהמעדינקייט האט בכח צו פערארייעדלען אונוויסענהייט און פראסטקייט. זי בעשיינט מיט א שטראהלען־קראנץ די גראבסטע ווי די ערהאבענסטע ליעבע.

די עסטעטישע קראפט פון דער שעהמעדיגקייט איז אזוי גרויס, אז זי צאמט איין דעם אונפערשעהמטסטען מאן און פערפוצט מיט א שלייער דעם בעסטיאלישען טהייל פון דעם מענשענס לעבען און פאר־שטעלט דיא אבשטויסענדסטע געהיימניסע פון דער טהירישער טהייל פון מענשען.

אהן בגדים און אהן דעקעס קאן דיזע הערליכע צויבערען פער־ציהען דעם נאקעטען לייב מיט אן אונזיכטבארען מאנטעל און בעשיצען איהם געגען יעדער תאוה. זיא איז דיא וועכטער'ן און דיא פריסטערין פון דער ליעבע און היט זי אב אויף טריט און שריט, אז דיא ליעבע זאל ניט בעפלעקט ווערען און זאל ניט פארצעהרט ווערן. זיא לעהרענט דיא ליעבע צו ה[illegible]לטען דעם בליק ארויף, צום הימעל און פעראיי[illegible]גלט זיא און פערהייליגט זיא דערמיט.

זיא איז א שפארזאמע ערציהערין פון דער ליעבעס קרעפטען און זיא האלט זיי אויף פריש און יונג. און ווען דער ערשטער קוס כאפט

אפילו אראב די יונגפרויליכע בליהונג פון דער פרוים שטערען, ערוועקט דיא שעהמעדינקייט דאך נייע יונגפרויליכע בליהונגען אויף דעם וועג, אויף וועלכען צווייַ ליעבענדע וואנדלען.

דיא שעהמעדינקייט איז דער בעסטער כעמישער מיטעל אויפצור־האלטען דיא ליעבע פאר א לאנגע צייט; זיא בעפוצט די ליעבע וויא א שעהנע קלייד; זי בעשיצט זי וויא א גלעזענער שויך־דאך; זי היילט זיא, וויא א באלזאם — זיא זאל זיך קאנען לאנג אויפהאלטען. דאס ניט־שעהמען זיך האט אופען געוויסען מעהר ערמארדעטע ליעבעס איידער דיא אונטרייהייט.

ווען דאס געפיהל פון שעהמעדינקייט וואלט אפילו ניט געווען אזא גרויסע טוגענד, וואלט דאך עס פון דעסטוועגען געווען דיא הויפט אור־זאכע פון ניט איבערצוזעטיגען זיך. עס שטעהט פון איין זייט די ברענענ־דע לוסט און אנטגעגען שטעהט דער בערוישענדסטער בעכער — וויא פיעל גענוס, אבער ווי פיעל געפאהר! נון, דער בעכער איז איבער פול, ער ברויזט מיט ליידענשאפט, דיא ליפען גליהען און זופען מיט גענוס פון דעם זיסען יין המשומר; אבער דער בעכער געפינט זיך אין דער האנד פון דער שעהמעדינקייט, וועלכע שטילט אייביג דעם דורשט מיט דער פיינסטער קונציגקייט; אבער דערוועקט אייביג ווידער דורשט, אזוי אז דיא ליפען זיינען שטענדיג האלב געעפענט, טרינקען, בלייבען דורש־טיג און דער זיסע וויין האלט זיך אימער אוף אין בעכער.

א וואונדערליכע פארשוועגדונג פון אונגעהייערע רייכטהימער, וואס געפינט אין זיך אליין די קראפט צו בענייען זיך און צו פערפיעל־פאכען זיך; א צוויבערליך שוישפיעל פון דיא ריזיגסטע קרעפטען, וואס זיינען פערטרויט געווארען אין די הענד פון א קינד, וועלכע פערוואלט זיי און בעהערשט זיי!

אונזערע קינדער, און בעזונדער נאך אונזער מיידלאך, דארפען מיר פריה לעהרנען שעהמעדיגקייט; מיר דארפען זיא אין זיי ערציהען און פערפיינען, אזוי אז דאס זאל זיין א געפיהל פון אויפריכטיגקייט

און ניט א קאקעטישע פאלשקייט. מען קאן נאקעט זיין און דאך זיין שעהמעדיג, און מען קאן זיין אנגעטאהן קליידער אויף קליידער און דאך זיין אויסגעלאסען און אונפערשעהמט.

ביי אונז לערענט מען אבער די מיידלעך אראבצולאָזען די אויגען, ווען זיי דערזעהען א זוכענדען, באגעהרענדען בליק און אין דערזעלבער צייט פיהרען מיר זיי אין טהעאטער, וואו דיא באַלעט-טענצערינס ערשיינען ערגער אלס נאקעט פון מיטען קערפער ארונטערצו און דיא צר שויערינס ערשיינען נאקעט פון מיטען קעפער ארופצו. דער רעזולטאט פון דיזעביידע אונפערשעהמטע העלפטען קומט ארויס א גאנץ נאקעטע און אונפערשעהמט נאקעטע בעשעפּעניס.

ביי אונז לערענט מען די טעכטער, אז זיי זאלען פערדעקען זייער פוס פון דעם פרעכען בליק פון'ם מאן, און גיבען זיי איבער דער שניי-דערין אז זיא זאל זייערע קערפּער-פארמען, וואס זיינען פון דער נאטור געלאסען און בעשיידען, מאכען אינטערעסאנטער. דאס הייסט, מיט איין האנד פארשטעלען מיר זיך און מיט דער אנדער האנד באגעהן מיר די גרעסטע אונפארשעהמטקייט.

אזוי לאַנג ווי אזא טיעף איינגעווארצעלטע היפאקריסטטווא וועט זיין דורכגעדרונגען אין אונזער מאדערנע געזעלשאפט, וועט דאס גע-פיהל פון שעהמעדיגקייט קיין מאהל ניט זיין קיין אויפריכטיגעס און וועט האבען זעהר א קנאפען איינפלוס אויף דער פעראיידעלונג און דער פערפיינערונג פון דער ליעבע.

דיא יונגפרויליכע אונשולד.

יונגפרויליך אונשולדיג קאָן זיין ניט נור א פרויענצימער, נור אויך א מאנספערזאָן. מען קאן זאָגען „דער יונגפרויליכער מאן." אבער צווישען דעם יונגפרויליכען מאנספערזאן און דער יונגפרויליכע פרויענצימער איז אזא גוואלטיגער אונטערשיעד — א תהום, וועלכע צושיידט זייביידען.

א יונגפרויליכע מאן איז יענער בחור'ל, וועלבער האט נאך ניט פערזוכט דיא געהיימעניסע פון ליעבע, האט נאך איהרע פרוכט ניט גע־נאסען. אבער אויף איהם קאן מען דאך עס ניט דערקענען, אויף איהם זיינען דאך אויסערליך ניטא קיינע סמנים פון דיזער אונשולד. זיין אונ־וויסענהייט פון דיא סודות פון ליעבעס־נענוס איז ניט קענטיג אויף זיין קערפער, אפט אפילו ניט פון זיין הארץ און פון זיין גייסט איז עס צו דערקענען.

די תאוה מיט איהרע טויזענדערליי וועגען, די נאטור מיט איהרע אונצעהליגע מיטלען קאנען דעם מאנספערזאן אונרייגער מאבען אלס א פראסטיטוקע און דאך זאל ער זיך קאנען בעריהמען, אז ער האט זיין בחורשאפט ניט פערלעצט. ער איז יונגפרויליך. ער איז אונשולדיג.

די יונגפרויליכע פרויענצימער אבער איז א וועלט פאר זיך; דיא יונגפרויליכקייט פון דער פרויענצימער איז א טעמפעל, וועלכען אלע פעלקער אויף דער ערד פארעהרען און פארגעטערען. נור מיר וועלען דא ריידען בלויז פון דער יונגפרוי פון דער אייראפּעישער ציוויליזאציאן, וויא די נאטור ערציהט זי אין איהר מוטער־שויס און ווי די ציוויליזאציאן פון אונזער צייט בריינגט זי אלס אפפער אויף דיא מזבחות פון געלד, פון תאוה׳ אדער פון ליעבע.

די נאטור, וועלבע האט די יונגפרויליכקייט בעשאפען האט דער־מיט געשאפען אויך איינע פון די דונקעלסטע און ווידעשפרעכענדסטע רעטעניסען. ניט נענוג וואס זעבצען לאנגע יאהר דארף עס נעהמען ביז פון דעם קינד זאל ווערן א פרויענצימער; ניט נענוג, וואס ערשט נאך לאנגען און גרויזאמען קאמפף פאלען אלע שראנקען, וועלבע האבען פערצאמט דעם מאן, ער זאל ניט קאנען צוקומען צו דעם טעמפעל פון דער ליעבע; ניט נענוג דיא גרעסטע סטראטעגיע און טאקטיק, וועלבע די פרוי וועג־דעט אן צו פערטיידיגען זיך און ניט נענוג נאך דער געדיכטער שלייער פון שעהמעדינקייט, כדי אויפצורעגען אויפן העכסטען אופן דיא אונ־געדולד פון דיא שטורמישע פערלאנגען.

אזוי ווי דאס אלעס וואלט פאר דער נאטור נאך ניט גענוג געווען און וועןביידע ליעבען זיך שוין, ווען איינער דעם צווייטען ענטפערט שוין „יא“, ווען די שלעסער פאלען שוין, ווען די שעהמעדינקייט טרעט שוין רויט ווערענדיג אב דעם פלאץ פאר דעם הייסען באגעהר — אפילו דאן געפינט זיך נאך ערשט אויף דעם שוועל פון דעם הייליגען טעמפעל דער מלאך מיט א פייעריגען שווערט, און ווי ער וואלט צושרייען דעם מאן: „דא, פאר דיר איז א יונג פרוי!“

די רויז האב זיך צובליהט מיט איהרע רייכסטע פולבלוטיגע בלעטער; זי האט זיך נאך ניט צועפענט, אבער שעהן און דופטיג וויא א פריהלינגס-מארגען, צניעות'דיג בעהאלט זיא איהר אינווייניגסטען קוויט אין איהרע שיצענדע בליהונגען, און איידער איהר דריקט דערויף א קוס מוזט איהר אבער דער רויז'ס בלוט פערגיסען, ווארום דיא יונג-פרויליכקייט איז דער דארן פון א רויז.

וואס פאר א טיעפע געהיימניס!

אויפן שוועל טרעפען זיך צוויי פערשידענע נאטורען, וועלכע זיינען איינער צום צווייטען צוגעצויגען געווארען איבערפילטע מיט דיא הייסעסטע פערלאנגען; זיי טרעפען זיך דא אויפן שוועל נאך אונצעה-ליגע קעמפפען און נאך דעם וויא זיי זיינען איבערגעקומען דיא גרעסטע הינדערניסען. ענדליך האבען זיי זיך געפונען אום צוזאמען צו טרינקען פון דעם בעכער פון לוסט און ליידענשאפט. אבער דא אויפן פלאץ שטעהט נאך דער מלאך פון שמערץ, און ערשט נאך א געפיהל פון וועהטאג דערגרייכען ביידע צו דער געווינשטער הנאה, צום באגעהר-טען הימעלשען פערגעניגען.

וואס פאר א מורא'דיגע געהיימניס!

ארעמעס ווייבער! זי איז פון דער נאטור אליין געשאפען מוטער צו ווערען, דיא נעהרערין פון דיא קינדער צו ווערן, דיא היטערין פון דעם פאמיליען-טעמפעל צו ווערן — און אין דיא לאנגע נעכט פון איהרע מיידעליאהרען האט זיא געטרוימט פון דער ליעבע, ווי פון א פרעכטיגע

דופטענדע בלום, ווי פון די זיססטע פרוכט אין'ם גארטען פון לעבען. און ווען דער טרויס פערווירקליכט זיך ענדליך מוז זיא מיט איהרע שמערצען בעצאהלען פאר א העלפט פון דעם גענוס, ווי די נאטור פון די ערשטער ליעבעס-בערוישונג וואלט איהר זאגען: „א, דו חוה'ס טאכטער, דורך שמערצען זאלסטו ליעבען און מוטער ווערען!"

און אין מיטען פון דעם גליקליכען געפיהל צו בעלאנגען צו איין איינציגען, צו בעזיצען דעם הארצענס-געליעבטען און זיין באזעסען פון איהם, מוז זי די ערשטע זיסע פרוכט, וועלכע זי רייסט אב פון ליידענ-שאפטס-בוים אין דעם גארטען פון ליעבע, מיט איהר איינען בלוט פארבען.

אבער גראד אויף דיעזען שוועל, אויף וועלכען די צוויי ליעבענדע טרעפען זיך בוים דער מאן זיין טעמפעל, וואו ער פארעהרט און פאר-געטערט די דריי שטארקסטע ליידענשאפטען פון דעם מענשענס הארץ. דא פעראייניגט זיך ליעבע, שטאלץ און דאס געפיהל פון אייגענטהום און פערבינדען זיך אין איין קרעפטיגען באנד כדי צו פארפעסטיגען דעם מענשליכען גליק—א בעפריעדיגונג פאר דער העכסטער תאוה: „מיינע! מיינע צום ערשטען מאהל! מיינע אויף אימער!" און אזוי וויא דיזער אויסגעשריי וואלט ארויס פון דער פערבונדענער, פעראייניגטער ליעבע, שטאלץ און דאס געפיהל פון „מיין"— דער העכסטער אויסגעשריי, דער טריאומף פון בערוישענדען און בעטרונקענדען גענוס!

אומעטום, אין אלע טהיילען פון מענשליכען לעבען איז דא דאס ערשטע, דאס נאך-ניט-בעזעסענע, דאס יונגפרויליכע, און דיזעס ערשטע אונטערשיידעט זיך טיעף פון יענע זאך, וואס איז דאס צווייטע. דיא נאטור האט אנאטאמיש, פיזיש בעשטעמינט דאס ערשטע אין דער פרוי, וואס מען רופט ערשטע ליעבע. און דער ציוויליזירטער מענש מיט זיין אייפערזוכט, מיט זיין איינענוציגקייט דאנקט דער נאטור, וועלכע האט געשאפען סמנים פון ריינהייט אין דער פרוי; ער בענשט די נאטור פאר וואס זי בעזיגעלט די טרייהייט מיט אזא צייכען, וועלכען קיין פרוי קאן

נים איבער טרעטען אונבעשטראפט.

די לאנגאבארדען פלעגען בריינגען א מתנה, וועלכע זיי פלעגען רופען „מארגענגאבע", א מתנה דער יונגפרויליכקייט, נאך דער חופה־נאכט. די מתנה פלעגט זיין א פערט־חלק פון דעם מאנס פארמעגען. מיר זיינען אפילו שוין נים קיין לאנגאבארדען, אבער דאך פארשפרעכען מיר אונזערע טעכטער א מתנה, ווען זיי וועלען נור אויסהיטען זיך, אז ביז דעם טאג פון זייער אפיציעלער ליעבע וועלען זיי נים פארלעצען דעם הייליגען שלייער, וואס פארשליסט דיא טויערען פון דעם טעמפעל, אין וועלכען עס ליגט די צוקונפט פון דעם קומענדען דור.

דיזע מתנה באשטעהט אין דער אכטונג און דער פערעהרונג, וועלכע אלע פיהלען פאר איהר. אזוי לאנג ווי יענער שלייער בלייבט אונבעריהרט ביסט דו א הייליגע, א יונגפרוי, א מלאך, דאס ציעל פאר אלע ווינשונגען און קאנסט טרוימען פון דאס העכסטע און דאס שעהנ־סטע. איינמאהל אבער איז יענער שלייער פארלעצט — מענסט דוא זיך זיין יונג, מענסט זיך זיין שעהן, מענסט זיך זאגאר זיין ריין וויא מיט א טאג פריהער, אבער דוא ביסט שוין בלויז א פרויענצימער וויא פיעלע אנדערע. דער טעמפעל איז פארשוועכט, די פארנעטערונג איז פון איהם נערויבט, די הייליגקייט איז פארשוואונדען.

וואס פאר א קנויל פון געהיימניסע און אונגערעכטיגקייטען !

דער דיכטער האט טויזענדע אופנים ווי די יונגפרויליכע אונשולד צו שילדערען. ער קאן זיא ווי א טעמפעל שילדערן, וועלכער איז פון א מלאך מיט א פייערינען שווערט בעוואכט ; ער קאן זי שילדערן אלס די ערשטע ליידענשאפט נעפאארט מיט דעם ערשטען שמערץ — אלס דעם שיקזאל פון א גאנצען מענשען־נעשלעכט, וועלכער ווערט בעשטימט דורך דער ערשטער אומארמונג וואס בריינגט א ציטער פון הנאה, אלס אן אונענדליכע נעהיימענים, וועלכע איז פארשטעלט מיט דער ערשיינונג פון דעם שעהנסטען שוישפיעל פון דער מענשען־וועלט.

אפילו דער מאראל־פריידינער נעפינט א גאנצע מאסע

ערקלעהרונגען פאר דער וואונדערליכער ערשיינונג פון דער ונגפרוים אונשולד, וואס איז פון דער נאטור אליין אזוי געשאפען. פאר איהם איז דיזער שלייער פון אונשולד א וועכטערין פון זיטליכקייט, א שטאלצע דער־מאנונג, אז די ליעבע איז מיט שמערצען פערבונדען; א פייערליכע פארם פון א גאראנטיע פון אונשולד פאר דעם מאן; א קאסטבארער פערזיכע־רונג פאר דער צוקונפטיגער טרייהייט און בעשטענדיגען הויזליכען גליק.

אבער דער דאָקטאָר שאקעלט דעם קאפ און פאר איהם זיינען נים בעפריעדיגענד די פאעטישע שילדערונגען פון דעם דיכטער און נים די ערקלעהרונגען פון דיא רעליגיעזע מאראל־פריידיגער. דער דאקטאר ווייס, אז יעדער גליעד אין מענשענס קערפער האט זיין פונקציאן, אז יעדע ווירקונג האט איהר אורזאכע, אז אויף יעדער „ווארום ?" מוז זיין א „דארום !"

—}|{—

איך גלויב, אז ווען מיר וואלטען געקאנט נאט אפרעג טאהן, נאך דעם ווי די יונגפרוי עקזיסטירט שוין אזוי לאנג, אויב ער איז צופרידען מיט איהר עקזיסטענץ, וואלט ער געענטפערט אז יא, ער איז צופריעדען. זיא איז דאך אזא מין בריאה, וואס ברייננט מעהר גוטעס אלס שלעכ־טעס, און דיא מענער וועלען אויך ענטפערען, אז זיי זיינען צופריעדען, זי זאל אזוי ווייטער עקזיסטירען.

איך ווייס נים, אויב אלע פרויען וועלען איינשטימען, אבער איך דיינק, אז די בעסטע פון זיי, די יוגענדליכע, די שעהנסטע, די וואס זיינען פול מיט פאעזיע וועלען אויך זיין אויף אונזער זייט. דער אפענער בית־המקדש איז נים אזוי הייליג וויא דער געשלאסענער קדשי־קדשים און א געהיימניס דינט מעהר צו ערוועקען פארעהרונג און פארגעטערונג. און איז דען נים די ליעבע די גרעסטע געצען־דינעריי ?

א מיידעלשע פרויענצימער, א יונגפרוי מיט איהר אונשולד ציהט

אונז טויזענד מאהל מעהר צו אלעס אן אנדער פרוי. וויא שטארק מוז זי אונז ליעבען אבער ווי הייס מוז זי ווינשען אונזער אומארמונג, ווען זי שטייגט אראב פון דעם פיעדעסטאל פון אידעאליזמוס, אויף וועלכען מיר האבען זי ערהויבען און קומט צו אונז אום צו פערטווישען פאר אונז דעם הימעל מיט דער ערד!

די געהיימניספולקייט פון דאס, וואס איז אונז אונבעקאנט, דער רייץ פון ערשטלינגקייט, דאס בעוואוסטזיין אז מען איז איהר ערשטער לעהרער אין דער קונסט פון ליעבע, דאס מאכט שטארקער דיא אונענד־ליכע ענטציקונג פון דער ערשטער אומארמונג.

אפילו די מורא, די פורכטבארע מורא, פיעלייכט וועלען מיר גע־פינען שוין דעם טעמפעל פארשוועכט, פארגרעסערט נאך אונזער אויפרע־גונג צווישען פערדרוס און תענוג. און אויך זי איז גליקליך דעם אפפער צו בריינגען פאר איהר ליעבע. זי דערפיהלט די העכסטע גענוס, וועלכע פערכאפט איהר ליידענשאפט, איהר גייסט, איהרע נערוון און געדאנ־קען. זי האט שוין פאר איהר אבגאט אבגעגעבען איהר הארץ און יעדע רעגונג פון איהר הארץ, און זי גיט איהם איצט אויך דאס רעכט, דאס אויסשליסליכע רעכט, זי צו בעזיצען און מאכט איהם פאר דעם הערר פון איהר גאנצער עקזיסטענץ.

נאכדעם ווי זי האט מיט איהר געליעבטען געטהיילט אלע איהרע האפענונגען, גיט זי איהם אויך איהר בלוט און פערשטארקט דערמיט דיא ליעבע מיט דער הייליגסטער שבועה, וועלכע איז נור מעגליך זיך פארצושטעלען. נאקעט, שוואך און מאכטלאז גיט זיא זיך איבער איהם דעם שטארקערען, וועלכען זי קאן ניט ווידערשטעהן, דעם אנגערייפענ־דען מאן! וויפיעל ליידענשאפט! וויפיעל זעלבסט־פערלייקענונג! וויפיעל תענוג!

ערשט נעכטען א מלאך געוועזן, לאזט זי זיך היינט פון דעם גע־ליעבטען אבצושערען איהרע פליגלען און ווערט אויס מלאך, נור א ווייב, כדי א פריינדין, א לעבענס־בעגלייטערין און א מוטער צו זיין.

ערשט נעכטען נעוועזן א פריסטערין פון א טעמפעל — פארברענט זיא היינט אויף דעם מזבח פון דער ליעבע דאס פרומע קלייד פון דער וועסטאלין און רופט אויס פון פרייד און שמערץ: „איך בין דיינע, אין גאנצען דיינע, וואס נאך קאן איך פאר דיר אפפערען? זאג מיר און איך גיב דאס דיר אוועק; מיינע פליגלען האב איך געלאזט אבשניידען כדי פון דיין גייסט געטראגען צו ווערן הויך; איך האב מיין טעמפעל פארברענט כדי צו לעבען בלויז אין דעם היילינגטהום פון דיין הארצען; מיינע חלומות האב איך פארגעסען כדי נור מיט דיר צו פיהלען. פער־ראטה מיך ניט, פיהל אונענדליכע ליעבע צו מיר, אונענדליכען מיט געפיהל!"

און נאך אלעס דעם זיינען נאך דא מענער, וועלכע וואגען אנצונעהמען דאס אפפער פון א יונגפרוי, ניט זייענדיג אליין בערעכטיגט צו רופען זיך דער פריסטער פון דער ליעבע; עס זיינען פאראן מענער, וועלכע שעכ־טען דאס הייליגע אפפער־לעמעלע מיט א אונריינעם מעסער; פאראן אזעלכע, וואס קוקען דערויף ווי אויף א ריין כירורגישער אפעראציאן; זיי זיינען ניט פערכאפט פון בליצינגען פלאם פון דער ליעבע, זאנדערן פאר זיי איז עס קאלט בלוטיגע מעכאניק. יא, עס זיינען פאראן מענער, וועלכע ענטהרען די יונגפרוי, ניט פערבינדענדיג זיך דורך דעם מיט איהר אויף ווייטער אלס מאן און פרוי, ניט מאכענדיג זי פאר זיין ווייב; עס זיינען פאראן מענער, וועלכע פערגיפטען דעם מלאך מיט דעם סם פון א שלאנג.

וואס פאר א הונדערטפאך געמיינע, עלענדע בעשעפעניסען אזעלכע מענער זיינען! זאל דאס בעליידיגטע און ענטעהרטע פרויען־צימער זיך מיט זיי רעכענען, זאל זיך נעגען זיי נוקם זיין דורך א גלייכער אונענדליכער בעליידיגונג; זאל דיא ערנידעריגסטע מענשליכע ווירדע זיך ערהויבען נעגען אזעלכע און פערדאמען זיי, פאראכטען זיי וויא זיי פער־דינען דאס! א, עס וואלט זיך ווינשען, אז דיא גאנצע מענשהייט זאל משפט'ן אזעלכע אונמענשליכע מענער און שפייען זיי אין פנים, ווארום

דאָס זיינען ברואים וואָס רויבען פון הימעל דעם מלאך און פון דעם מענשען די יונגפרוי. אזעלכע דארפען ערקלעהרט ווערן אלס די נידריג־סטע, אלס די שענדליכסטע ברואים צווישען מענשען!

דער אנאטאָמישער פאקט, וואס די יונגפרויליכקייט איז שוין אזוי פון דער נאַטור, בריינגט אבער אויך ארויס א גרויסע צרה, וואָס דיא גאַנצע וועלט בעגרייפט עס; עס איז דארום ניטאָ קיין איין מאן; וויא אונוויסענד ער זאל ניט זיין, וועלכער זאל ניט מיינען, אז ער קאָן לייזען דורך דיזען סימן דיא פראַגע וועגען עהרליכקייט און ניט עהרליכקייט פון'ם מיידעל. יעדער אונוויסענדער מאן מיינט, אז מען קאָן פשוט אויסגעפינען מיט די אויגען און מיט די הענד אויב זי איז געווען עהרליך.

און וויפיעל דיא פילאָזאָפען און מאראליסטען זאלען ניט ריידען, אז דער עיקר איז די ריינקייט פון הארץ און נשמה און אז די אונשולדיג־קייט איז ניט צו דערקענען דוקא פון דיזע פיזישע סמנים — פאר דעם המון, פאר דעם פראָסטען מענשען בלייבט אבער איין צייכען. אנדערש וויל ער ניט פארשטעהן. פאר איהם צו טהיילען זיך אלע פרויענצימער אויף מיידלעך—יונגפרויליכע, און אויף ווייבלעך—ענטעהרטע. וואס וויים ער פון פיזיק מיט דער לעהרע פון ווידערשטאנדס־פעהיגקייט פון עלאַס־טישקייט? וואָס וויים ער פון נעאמעטריע מיט דיאמעטערס. וואס לייזען א פראבלעם איבער וועלכע אזוי פיעל דייינקענדע קעפ האבען געשוויצט!

אין דיזער פראגע זיינען אונוויסענד אפילו א גרויסער טהייל פון די געבילדעטע מאנסלייט; וויפיעל פון זיי לאָזען זיך פערנארען און בעד־זיגנען בלויז פון דעם ברוטאלען פאקט נאך וועלכען זיי אורטיילען. און וויפיעל פערגיפטען זיך דעם לעבען דורך דעם געדאנק, אז די פרוי, מיט וועלכער זיי האבען פערבונדען זייער לעבען, האט איהר בלוט פערגאָסען ניט אויף דעם אלטאר פון זייער ערשטער ליעבע.

די וויסענשאפט לעהרנט אונז מיט בעשטימטקייט, אז אנאטאָמיש נענומען האט דיא יונגפרויליכקייט פיעל פערשידענע פארמען; עס קאָן פאסירען, אז יענע צייכענס זאלען פעהלען ביי א פרויענצימער, וועלכע

האט קיין מאהל אויף זיך ניט געפיהלט אפילו דעם אטהעם פון א מאנס־פערזאן. איך אליין האב אין מיין ערפאהרונג אלס דאָקטאָר געזעהן א פאל פון א גאנץ יונג מיידעל, וועלכער עס האט געפעהלט יענע וויכ־טיגער זיגעל, מיט וועלכער די נאטור היילינט דיא יונגפרוי; און ווען איך האב געזעהן די ארעמינקע געביך, האב איך געזיפצט טראכטענ־דיג ווי טרויעריג וועט איהר שיקזאל זיין ווען זי זאל אריינפאלען אין האנד פון אן אונוויסענדען מענשען, וועלכער וועט דערפון אורטהיילען איבער איהר עהרליכקייט און אונעהרליכקייט. אומזיסט וועט זיין פאר איהר, וואס זי וועט זיין ריינער פון א מלאך — דער גראבער יונג וועט איהר ניט גלויבען.

אבער אפילו דאָרט, וואו פון דער געבאָרענהייט אליין פעהלט עס איהר ניט, קאן אויך אמאל א שטויס בלויז, אמאל א פאל, אמאל א צו העפטיגע שטיפעריי גאנץ אונשולדיג, אדער אן אנדער וועלכע עס איז גאנץ אונשולדיגע אורזאכע קאן צורייסען דאס ווענטעל, וואס דינט פאר פיעלע אלס דער איינציגער און זיכערער צייכען פון אונשולד, עהר־ליכקייט און ריינקייט.

און ניט דאָס אליין. אין דער פריהסטער קינדהייט, ווען אין גאנצען אונבעקאנט, קאן אמאל א פרעכע שטיפעריי פון א פריהה צייטיג געווארענעם אינגעל אדער דער פארברעכערישער באגעהר פון אן אלטען בעל-עבירה בעשעדיגען דאס הייליגטהום און פארלעצען די יונגפרויליכ־קייט, ווען זיא איז אבסאלוט ריין, אונשולדיג און ווייס ניט פון וואס צו זאגען. איהר הארץ איז געבליבען ווי א ריין שפיגעל, אויף וועל־כען עס איז ניט געווען אפילו דער מינדעסטער הויך פון אן אטהעם.

און ווען דיזעלבינע ווערט עלטער, ערוואקסען און דערוויסט זיך אלס יונג־מיידעל פון דיא געהיימניסע פון דער ליעבע, קאן זי מיט פולען רעכט פיהלען זיך ריין און שטאָלץ און האלטען הויך איהר קאָפּ, ניט האבענדיג גאר קיין אהנונג אז איהר פעהלט דער פיזישער בעוויז פון איהר ריינקייט און אונשולדיגקייט.

וויפיעל פאמיליענ־אונגליקען עס קומען אבער ארויס פון אזעלכע פעלע! וויפיעל חופה־נעבעט זיינען געווארען נעבעט פון טרויער און יסורים! וויפיעל הייליגע פערבינדונגען זיינען צוריסען געווארען דורך איין פער־דאכט, דורך א פערלוימדונג—פערבינדונגען, וועלכע דארפען זיין און וואלטען געווען דער קוואל פון ריינסטען גליק און פרייד! וויפיעל יונגע לעבענס זיינען גרויזאם פערניכטעט געווארען איבער דער ברוטאלער עלאסטיציטעט פון א הייטעל, וועלכע קאן לייכטער צושטערט ווערן איידער א קליין וואלקענדעל פון דעם ערשטען ווארעמען זונענ־שטראהל!

און איהר אלע וועלכע אורטיילט אזוי לייכט וועגען דער עהרע פון דער פרויענצימער; איהר אלע, וועלכע רעדט מיט אזא געוויסהייט און אזוי שטריינג וועגען דער ריינקייט פון הערצער און וועגען מיידעלשע עהרליכקייט — האט איהר גאר קיין מאהל ניט א טראכט געטאהן וועגען יענע אונצעהליגע געפאהרען, דורך וועלכע עס קומט אויס דעם וואקסענדען מיידעל דורך צוקעמפפען!

זי איז שעהן, זי ווערט באנעהרט פון דער גאנצער וועלט און זיא מוז, בעפאר זיא ווערט פערהייראט, קעמפפען נעגען איהר אייגענער אונוויסענהייט און נעגען דעם באגעהר פון אנדערע, נעגען איבעראשונג פון איהר אייגענער ליידענשאפט און געגען די קונציגע מיטלען פון פער־פיהרונג, וואס ווערען אנגעווענדעט נעגען איהר.

בלויז איין אונפארזיכטינקייט, איין מאמענט פון שוואכקייט, איין אויגענבליק פון רייצבארער נייגערינקייט, קאן שוין זיין א הויך, אבוואהל נאך נים קיין פלעק, אויף דער ריינקייט און עהרליכקייט פון א מיידעל, וואס האט זיך נעקאנט זיין ביז דיזען מאמענט ריין ווי קריסטאל. נייןן— די יונגפרויליכקייט איז א וויכטיגע זאך; זי איז דער שטראהלענדער דימענט אין דער קרוין פון מיידעלשער עהרליכקייט. אבער דאס איז נאך נים אלעס, דאס איז נאך נים דיא גאנצע פרויענצימער און נים די גאנצע עהרליכקייט.

פארקעהרט. וויפיל בעל־עבירה'ניצעס זיינען פאראן, וואס זיינען

צולאַזען, ווי ווייט צולאַזענקייט קאן נור געהן, און פארשטעהען אבער די קונץ ווי נאך אלעמען אויפצוהאלטען יענעם פיזישען בעוויז פון עהרליבקייט און זיי דינען דערנאך אלס מוסטער פון אונשולד, ווען זיי ברייננען די צייכענס פון אונבעריהרטקייט אויף דעם אלטאר פון אפיצ־יעלער ליעבע, נאך דעם וויא זיי האבען זיך שוין גענוג אנגעזינדיגט.

וואס פאר א טהייערער, ריינע מציאה! א פלייש־הייטעל גאנץ געבליבען אויף דעם לייב פון א פראסטיטואירטער באשעפענים! א בלומרשטע בלום אין בלאטע אויסגעוואקסען. און דיא מענער האבען הנאה פון אזא בלום מיט היילינער ענטציקונג, נאך דעם ווי זיי האבען פיעלייכט בעליידינט און אוועקגעשטויסען א ריין, אונשולדיג מיידעל, וועמען עס האט געפעהלט דער פיזישער זיעגעל — עפעס ווי א געלד־בריעף, וועלכען דער פאסט־בעאמטער נעהמט ניט אן, ווייל די מארקע איז ניט גוט צוגעקלעפט.

וויפיעל מאהל איך האב געהאט פערדרוס, ווען איך האב זיך דערמאנט, אז די מעהרסטע מוטערס מוסר'ן שטריינג זייערע טעכטער מיט איין געבאט: היט אב אייער פיזישע יונגפרויליכקייט! וויפיעל מאל איך בין אויפגעבראכט געווארען אויף דער מאדערנער מאראל, וועלכע פאדערט פון דער פרוי: פריהער פון אלעם נור קיין סקאנדאל ניט! דאס איז אלזא די מאראל פון דעם פארטגעשריטענעם יאהרהונדערט: „היט נור אב דעם זיעגעל, ווייטער מאכט ניט אויס וואס מיט דיר איז ניט פארגעקומען!“

דיזע איבערטריבענע, ברוטאלע, בעסטיאלישע בעדייטונג, וואס דיא מאדערנע געזעלשאפט לייגט אויף דעם פשוט פיזישען צייכען פון מיידעלשאפט האט געפיהרט צו דער עקעלהאפטער קונסט, קינסטליך צו פאבריצירען די צייכענס פון אונשולד — און דיא דומע מענער זיינען ענטציקט פאר פרייד, וואס זיי האבען געטראפען אויסצוקלייבען אן אונשולדיגע, אן אונבעריהרטע. די פראסטיטוציאן פון אזא צייט ווי אונזערע האט ניט געקאנט אויסטראכטען קיין ציינישערע חוזק־מאכעריי פון

אזא איינגערעדטען בעוויז פון עהרליכקייט.

איהר האָט פון דער עהרליכקייט און אומשולדינקייט פון דער פרוי געמאַכט א בעמישע, א פיזישע אידעע — נו האָט דיא וואקסענדע ציוויליזאציאָן געפונען א מיטעל ווי אייך דעריין צו בעדינען, אז אייך זאל געפעלען זיין: זי פאַבריצירט אויף פיזישע יונגפרוישאַפט פון דאס בלוט פון א חיה, אדער פון א כעמישען זאלץ און נאך מיט א ביסעל קונצען דערביי און איהר זייט צופריעדען.

דיא יונגפרויליכקייט עקזיסטירט, זיא לעבט אין דער פיזישער נאַטור פון דער פרויענצימער, זי לעבט אין דער הייליגקייט פון דער עפענטליכער מאראל; אבער זי בעשטעהט ניט דעריין, וואס א וועלכע עס איז פלייש־הייטעל איז געבליבען גאַנץ. זי בעשטעהט אין דעם מאַ־ראלישען פאַקט, וואס דאס הארץ איז ריין, וואס דער כאראַקטער איז זויבער און אונשולדיג. זי בעשטעהט דעריין, וואס די פרויענצימער האט זיך געמענט געליעבט זיין פון פיעלע און פון זיי באנעהרט זיין, זי האט אבער קיינעם ניט געהרט האט צו קיינעם ניט בעלאנגט, ניט פיזיש און ניט גייסטיג, ניט מיט איהר קערפּער און ניט מיט איהר נשמה, ניט מיט איהר ליידענשאפט און ניט מיט איהר הארץ.

די יונגפרויליכע פרויענצימער פיהלט, אז זי איז ריין, אונשולדיג, אז זי האט געזיפצט און האט באנעהרט, האט אבער איהר הארץ קיין מאן נאך ניט געשיינקט; זיא האט מיט קיין זאך ניט געזינדיגט, מיט קיין געדאנק פון איהר זינען, מיט קיין פאדעם פון איהר הארצען, מיט קיין איינציג זאך פון איהר חן; זיא איז ריין ווי א קוואל, וועלכע פליסט ארויס פון די פעלזען און וועלכען קיין פוס פון א מענשען האט קיין מאהל ניט שמוציג געמאכט; זי איז אונבעפלעקט ווי דער צארט־ווייסער שנעע אויף דיא אלפען־בערג, וועלכען קיין פליגעלע אפילו האט נאך ניט אנגעריהרט.

דיא יונגפרויליכע פרויענצימער איז בלויז צוויי מאהל געזעהן גע־וואָרען נאקעט: און דעם טאג וואס זי איז געבוירען געוואָרען האט איהר

די מוטער געזעהן, און אין דעם טאָג, ווען זי האט זיך ערשט דערפיהלט אלס פרויענצימער, האט זי זיך אליין דערזעהן און איז רויט געווארען און האט זיך געשעהמט און האט געוויינט און האט געפרעגט די נאטור וועגען דער אורזאכע פון דער טרויעריגער געהיימניס. א נאקעטע זעהט זי בלויז נאך איין מאן, אבער ערשט נאך דעם ווי זיא האט איהם איהר הארץ געשענקט; אויך דאן ווערט זי רויט, און נאָך רויטער ווי ווען עס איז אין איהר לעבען. און די פיזישע און מאראלישע יונגפרוי פאלט הילפ־לאָז פאר די פיס פון דער ליעבע און ווערט א פרוי און א מוטער.

און איהר — איהר מוטערס, וועלכע זייט אליין א מאל מיידלעך, יונגפרויען געווען; איהר, וועלכע רעדט פון דעם ווערטה פון יונגפרויליכע ריינקייט, ניט אייערע טעכטער א לעקציאָן ניט בלויז אין דער אנאטא־מיע און פיזיאלאגיע פון זייער קערפער, אין וואס זיי נויטיגען זיך אפשר גאָרניט, ניט זיי א לעקציאָן אין דער מאראל. זאָגט זיי, אז דעם געליעב־טען מאן דארף מען זיך אבגעבען אין גאַנצען און אז׳דעם אונגעליעבטען מאַן טאָר מען קיין זאך ניט ערלויבען. זאָגט זיי, אז מען קאָן פיזיש זיין א יונגפרוי און דאך מאראליש זיין פערדארבען, זיין א פראסטיטואירטע.

זאָגט זיי, אז פאר דער ערשטער ליעבע דארף מען אלע אוצרות שפארען און ניט בלויז אויפהאלטען איין שטיקעל ציערונג, דיא יונגפרוי־ליכקייט; זאָגט זיי, אז די גליקליכע צוקונפט פון זייער ליעבע הענגט אב דערפון, אויב זיי האבען אלע רייכטימער, וועלכע דיא יונגפרויליכקייט פערמאָגט, אבגעהיט אונבעריהרט. זאגט זיי, אז דיא נאטור פערלאַנגט אין איהר געהיימניספולען ווילען, אז דיא פרוי זאל די הנאה פון דער ערשטער ליעבע אונטער גרויסע שמערצען געניסען און דארום וועט עס איהר מארטירערשאפט פערלייכטען, ווען מיר וועלען זיא פערהערליכען, שעצען, און דאס וועט פיהרען צו איהר גליקליכען פערהייראטען לעבען.

מיר מוזען די פיזישע יונגפרוי מאראליש פארשעהנערען און ער־הויבען זי צו אן אידעאליסטישע שטופע, אז זיא זאל אונז ערשיינען וויא דאס הייליגע בילד פון א מלאך, מיט א רעגענבויגען בעקראנצט, ונאו

לעבען דיא טהרערען פון דעם ערשטען שמערץ זאל דיא זונן פון ליעבע אויפגעלאנצען אלס א צייכען פון פריעדען נאך א שטורעמדינען קאמפף.

די ערזאבערונג און די געשלעכטליכע תאוה.

פונקט ווי דער מענש קאָן פון איין זייט ערהויבען זיין ליעבע ביז אין די העכסטע ספערען פון אידעאל, אזוי קאן ער זיך פון דער אנדער זייט בעריהמען, אז איהם איז פון דער נאטור געגעבען געווארען דער רייכסטער בעכער ביים גענוס פון ליידענשאפט. יא, ער קאָן זיך ריהמען אז ער איז דער ערהאבענסטער ליעבענדער אויף דער ערד, און ער קאן זיך אויך ריהמען, אז ער איז דיא איינציגער באשעפענעס, וועלכע קאן שטארבען פון פייעריגער ליידענשאפט און רוישענדער תאוה.

וואָס פאר א געוואלטיגע ערשיינונג עס איז דיא ליעבעס־אומאר־מונג פון א מאן און א פרוי! אזוי געוואלטיג, אז דער מאהלער מוז זיין פינזעל אוועקלייגען, ניט זייענדיג אין שטאנד צו מאהלען דעם שטורעם פון די געפיהלען; דער פיזיאלאג פערבלאנזשעט אין זיינע וויסענשאפט־ליכע צוגליעדערונגען און דער פילאסאף ווערט צומישט בעטראכטענ־דיג די גראנדיעזע ווילדקייט און די ערהאבענקייט פון יענעם אקט, ביי וועלכען יעדער מענשליכע קראפט בריינגט זיך צום אפפער, כדי א מענש זאָל בעשאפען ווערן.

דער אָפען אויסגעשפראכענער אדער שטיל פערשוויגענער צוועק פון יעדער ליעבע, דער טרוים פון יעדער יונגפרוי און די בעפריעדיגונג פון יעדער באגעהר, די יסורים און דער תענוג פון יעדער מאן— איז די ליידענשאפט, די תאוה, דער גרעסטער זינליכער גענוס. אבער די תאוה איז אויך דער טיעפער אברונד, אין וועלכען די געמיינשאפטליכע ליעבע פאלט ביי יעדען טריט און וועלכער פערשלינגט אויך גאנץ גרויסע מענשען.

תאוה ! א שרעקליך ווארט, וועלכעס דערמאהנט אויף דיא פייערינסטע סצענען פון לעבען און אויף דעם גרעסטען כאאָס, וואס קומט פאר אומעטום, וואו נור א נייער ארגאניזם ענטשטעהט אדער פארגעהט. א כאאָס, אין וועלכען נוטעס און שלעכטס קומט זיך צונויף צו פערמישענס— א כאאָס, אין וועלכען מלאך און חיה נעהמען זיך ארום און געהן איבער איינע אין די אנדערע,— א כאאָס, אין וועל־כען די מענשליכע אינדיווידואליטעט פערשווינדט אין גאנצען אויף אן אויגענבליק און אנשטאט דעם ווערט א פאנטאסטישע באשעפעניס האלב מאן האלב ווייב, האלב גאָט האלב דעמאן, — א כאאָס, פון וועלכען א מענש ווערט בעשאפען, אקוראט ווי פון יענעם ערשטען תהו ובוהו, פון וועלכען דאס מעכטיגע ווערט „יהי אור" האט ליכט ארויס־געבראכט.

עפענט דעם בוך פון פאקטען און לעזט דארט, ווי די שעהנהייט פון סאן־לור, אין סארדיניען האט מיט איהר צו פייעריגער ליעבע גע־טויט דעם יונגען קעניג מארטין דעם צווייטען; ווי די וואונדער־שעהנע קייזערין טהעאדארא האט זיך בעקלאָגט אויף דער קארגקייט פון דער נאטור, נאכדעם וויא זי האט שוין אויסגעשעפט דעם נענוס פון אלע תאוות און זי האט באנעהרט א נייעם אלטאר, אויף וועלכען צו בריינ־גען קרבנות פאר דעם גאָט פון ליעבע. זי האט שוין אלעמען בעלאנגט, ווען איהר איז נאָך געלונגען צו פערליעבען אין זיך דעם קייזער יוסטיניאן, וועלכער האט זיא געמאכט פאר זיין פרוי און האט זיא גערעכענט אלס א מתנה פון גאָט. לעזט ווי דוד המלך איז שוין אלס גרייז־אלטער מאן דערוואַרעמט געווארען פון אבישג השונמית.

ווען איהר לעזט דיזע געשיכטעס זעהט איהר די גרענצען צווישען וועלכע עס באוועגט זיך די מענשליכע ליידענשאפט, אלס די קיין מאהל נים זאט ווערענדע שאפערען פון אזוי פיעל לוסט און אזוי פיעל לייד. און דאָך איז פאר דער וויסענשאפט דיא געשלעכטליכע ליידענשאפט נים מעהר ווי די מעכטיגע בעמישע פערוואנדשאפט, אנגעפיעלט פון

דעם פאלקאָמענסטען לעבעדיגען געהירען.

אין דעם ווערקשאַפט פון א מאן און א פרוי, זייגען פארגעברייט דיא לעבענס־זאַמען, וועלכע זוכען אויף איינע די אנדערע און ציעהען אן איינע דיא אנדערע מיט מאכט; ווען דיא ליעבע דערנעהערט זיי, גאנצע מיליאָנען, איינע צו די אנדערע, בעריהרען זיי זיך און פערבינדען זיך און ערציהען א מענשען.

וואָס פאר א באמרעף האָבען די אלע מלאכים, שרפים, כרובים און די אלע הימעלשע חילות פון גן־עדן נעגען דיזע אונצעהליגע מאסען פון לעבעדיגע ברואים, וועלכע זוכען זיך תמיד אויף דאס ניי צו אומאר־מען און צו געניסען איינע פון די אנדערע ?

אויב עס איז אמת, אז אין יעדער זעקונדע פאלט אראָב א בלאט פון דער מענשהייטס לעבענס־בוים און פערזינקט, איז עס אויך אבער אמת, אז אין דערזעלבינער זעקונדע פארשמעלצען זיך צוזאמען מינדעס־טעס צעהען עקזיסטענצען אום ווידער אויפצופלאַמען דעם פאקעל פון לעבען.

אין דעם ארעמען הייזעל פון דעם ווילדען און אין דעם פערגילדע־טען זאל פון דעם פירסט; אויף דעם ווייכען הער־געלעגער און אויף דעם אייזינען שנעע־פעלד, אין דעם שנעלען דאמפף־צוג אדער אויף דעם קאמעלען קאראוואן אין מדבר, צווישען די פייכטע ווענד פון גע־פענגעניס אדער אין דער טיעפעניס פון דער ערד, וואהין קיין זונענ־שטראהל דרינגט קיין מאהל ניט דורך; אין געדיכטען וואלד אדער אויף דעם זאמד פון ים — וואו נור עס געפינען זיך אן ע ר און א ז י א און קאנען איינער דיא אנדערע בעזיצען, דארט רינגעלט זיי ארום דיא תאוה מיט איהרע קראנצען און רופט זיי צו: „זייט פאר אן אויגענבליק געטער!"

נימאַ קיין ליעבע אהן געשלעכטליכע ליידענשאפט, אָבער די גע־שלעכטליכע ליידענשאפט אליין איז נאָך ניט די ליעבע. פונקט אזוי ווי דאָס לעבערליכע וואָס מען רופט „פלאטאנישע ליעבע" איז קיין ליעבע

נים. די תאוה אליין ווי די פלאטאנישע ליעבע זיינען קראנקהייטען און זיי זיינען בלויז מענליך, ווי מענליך עס זיינען די פיזיש קראנקע, ווי למשל טויב-שטומע, הינקעדיגע, קריפעלס, אדער ווי עס זיינען מענליך ריזען און קארליקעס. דאס זיינען אבער אלץ נים קיין נארמאלע ערשיינונגען.

עס איז נימא קיין זינג, וואו מען זאל נים בעזיצען דעם בעזיגטען געגענשטאנד, עס איז נימא קיין ליעבע, וואו עס זאל דערביי נים זיין קיין ליידענשאפט. שניידט אראב פון דעם בוים זיין בליהונג, פון דיא בליהונגען זייער פרוכט און איהר וועט דאן האבען א שטיקעל בילד פון יענער ליעבע אהן טעם און אהן ריח, וועלכע האלט זיך אב אויף דעם שוועל פון טעמפעל — איז פוסט און נאקעט אהן מעשים טובים און אהן צולאזענקיים.

אפטמאל דארף דיא ספליכט שטארקער זיין פון דער ליעבע; עס טרעפט אפט אז געזעץ און עהרע פערבאטען די ליעבע, און די ליעבע מוז זיך דאן אונטערווארפען דעם מאכט-געבאט. אבער בעסער צו זיין העלדען פון פפליכט אלס צו זיין רויבער. ווען איהר ליעבט זיך באמת איינע דיא אנדערע, ווען איהר קאנט ליעבען, דאן ליעבט זיך אין נאמען פון דער נאטור, אין נאמען פון געהייליגטען רעכט. וויפיעל ליעבענדע האב איך געקענט, וועלכע האבען לאנג געפלאפעלט סענטימענטאל פון פלאט-אנישער ליעבע און נאך די ביטערע טהרערען און נאך די זיסע שבועות האבען זיי זיך איבערגעגעבען דער פערדארבענסטער צולאזענקיים.

וויפיעל ליעבענדע האבען געוועלט אויסמיידען דיא ליידענשאפט-ליכע בעפריעדיגונג אלס א זינד און זיי זיינען אריינגעפאלען אין פער-דארבענהיים און פערברעכען; זיי האבען געוועלט די שולד אויסמיידען און האבען געענדיגט מיט פראסטיטוציאן! איינס פון די ביידע: ענטוועדער אלעס אדער גארנישט — אזוי איז דער באפעהל פון דער ליעבע. זיים פאר אייער טהייערסטען אלעס און פאדערט, אז מען זאל צו אייך אויך זיין אלעס; טהיילט נים דאס, וואס לאזט זיך נים טהיילען. פרופט נים צווינגען דאס, וואס איז אלעמעכטיג; אונטערדריקט נים דאס וואס

לאָזט זיך ניט בעזינגען. מיט דער ליעבע שפאסט מען ניט, מען אונטער־האנדעלט ניט, מען מאכט מיט איהר ניט קיין משא־מתן.

ליידענשאפט אהן ליעבע איז שטענדיג אונמאראליש, ווי ריין און ווי איינפאך זי זאָל ניט זיין; זי איז אונמאראליש אפילו דאָרט, וואו מען מיינט אז דאס איז בלויז פון געזונדהייט וועגען. מ י ט דער ליעבע איז אויך די תאוה זיטליך און די אויסגעדרשנטע פרישות פון נלחים איז פער־דארבענער אלס די פייערינסטע אומארמונג פון צוויי, וואס ליעבען זיך.

די געשלעכטליכע ליידענשאפט איז אונבעגרענצט ווי דאס ליכט און אונערשעפליך ווי די זונן; זי בעוועגט זיך צווישען צוויי אונענדליכ־קייטען, צווישען דעם באגעהר און דער אבשוואכונג; איהרע גרענצען בלייבען פערבארגען פאר דער מענשליכער פאמיליע — האָט זיא דאָך געלעבט מיליאנען פון יאהרהונדערטען.

זי איז א ליכט, וועלכע נעהמט ארום אלע זאכען ווי מיט א קראנץ פון רעגענבויגען און פערגאלדעט זיי. די תאוה באשטעהט ניט בלויז אין דער געשלעכטליכער אומארמונג, זי בעשטעהט שוין אין דער בעריהרונג פון די קליידער אפילו, אין בעריהרען די האָאר, אין יעדען האנד־דרוק, אין יעדער געמיינשאפטליכער בעוועגונג, אין יעדער בעריהרונג פון צוויי לייטער ליגט תאוה. א רחמנות איז אויף יענעם, וועלכער האט דעם רויש פון ליידענשאפט געטרונקען בלויז פון וועננוס׳ס בעכער! די פרויען־צימער קאָן אזא לעהרנען בעסער, זי איז די קליגסטע לעהרערין פון דער פיינסטער און ערהאבענסטער און איידעלסטער תאוה.

די געשלעכטליכע ליידענשאפט האט ניט קיין ערנערען שונא וויא די צולאזענקייט, קיין טרייערע שוועסטער ווי די צניעות. ווען דער דיכטער דער מאהלער, דער סקולפטאר וואָלטען געקאנט ארויסברייננגען א נרופע, וועלכע זאל פארשטעלען: „דער גענוס פון ליעבע געפיהרט פון דער האנד פון צניעות״, וואָלט אזא קונסט־ווערק געווען אן אמת׳ע הייליגטהום, דאס וואָלט געווען א לעקציאָן אין מאראל און א גרויס קונסט־ווערק אין דערזעלבער צייט. דער ליעבעס־גענוס געפיהרט פון

דער האַנד פון בעשיידענהייט איז ווי דיא גליהענדע זונן אומארעמט און פערבארגען פון א כוואַליע, ווי א הערקולעס, וואָס לאָזט זיך פיהרען פון א קליין אינגעל.

און איהר אלע ליעבענדע; איהר, וועלכע ליעבען און בעזיצען איינע די אנדערע; איהר, וועלכע בערוישען איינע די אנדערע תמיד אויף דאס ניי, פארגעסט נור ניט, אז די תאוה איז ניט דאס ברויט, זאנדערען דער וויין פון דער ליעבע. ווילט איהר, אז אין אייך זאל בלייבען אויבינער דורשט, זאָלט איהר ניט דולדען קיין אנדער נעשלעכטליכע ליידענשאפט ווי נור אזא וואס נעהט צוזאמען מיט בעשיידענהייט און מיט שעהמע־דיגקייט; איהר דארפט שווימען אין די כוואַליעס, אבער ניט דערטרונ־קען ווערן, ניט פערזינקען; איהר דארפט אויפציטערען, אָבער ניט האבען קיין קרעמפס; שטארבען, אבער ניט טויט זיין.

די שעהמעדיגע תאוה איז יענע אוצר, וואָס די נאַטור האָט גע־געבען דער פרוי, כדי דאָס זאל פאר איהר זיין א קוואַל פון פרייד — דארום דארפט איהר זי רעספעקטירען ווי דעם גליק פון דער פרוי. און די מוטערס דארפען דיזע שעהמעדינקייט און בעשיידענהייט אין זייערע טעכטער ערציהען. ווארום איך זאג אייך דעם אמת, אז אין אונזער מאדערנע געזעלשאפט געפינט מען אָפט מעהר שעהמעדינקייט ביי דער נידריגסטער געפאלענער פרוי איידער אלס ביי מאַנכע פרויען, וועלכע געהערען צו אלטע, אימפאטענטע מענער, פון וועלכע זיי קאָנען קיין ליעבע ניט ערווארטען, זאָנדערען בלויז בעליידינענדע פראסטיטוציאן מיט אלע גרויליגע מעשים פון עקעלהאפטע אבשטויסענדע אונמעכ־טיגקייט.

—{|}—

ווי מען קאן די ליעבע אויפהאלטען און ווי מען קאן זי טויטען.

דער מאן, וועלכער שטעהט נאך אויף דער מדרגה פון א חיה, פאר אזא איז די ליעבע ניט מעהר ווי א געשלעכטליכער באגעהר— א באגעהר, וואס ערוועקט זיך, ווערט בעפריעדיגט און דאן פערשווינדט ער. אזא מאן איז פשוט גלייך צו א חיה און ניט מעהר. ווען אפילו זיין באגעהר הענגט ניט אב פון דער בריהונג צייט ווי ביי חיות, ווען אפילו זיין באגעהר ערוועקט זיך ניט דוקא אין פריהלינג אדער אין הערבסט, אבער זיין ליעבע איז דאך בלויז אן עראטישע, א פאריבערגעהענדע ליעבע, וועלכע שטארבט אב נאך יעדען מאהל בעפריעדיגונג און לעבט אויף בלויז, ווען ער איז ווידער גערייצט.

דאס אויפגערעגטע פלייש בעצייכענט דאס ענטשטעהן און דאס בערוהיגטע פלייש בעצייכענט דאס פערגעהן פון זיין ליעבע. עס קאן גערייצט ווערן ווידער פון דערזעלבער פערזאן אדער פון אן אנדערער, דאס איז פאר איהם ניט וויכטיג. איהם מאכט ניט אויס ווער און וואס די פערזאן איז צו וועלכער ער ווערט גערייצט, און עס הענגט נור אב פון אומשטענדען, אין וועלכע ער לעבט צו ער זאל זיין א מאנאגאם אדער א פאליגאם, א זיטליכער מענש אויס געוואוהנהייט אדער אן אויסגעלאסע־נער בעל־עבירה אויס קאפריז.

דער סארט ליעבע איז מעהרסטענס צו געפינען ביי פיעלע מענשען מיט ברוינער הויט־פארב, וועלכע קאנען תמיד נור איין ־ ד. ־צימער ליעבען אויף דאס ניי. די געשיכטע פון זייער ליעבע, איז א מין שנור מיט וועגעציאנישע פערעל, אויף וועלכער נאך יעדען בעפריעדיגטען באגעהר טהוט זיך אן א נייע פערעל. און ווען אפילו די קאלירען פון די איינצעלנע פערלען אונטערשיידען זיך ניט שטארק, קאן דאך דערפ ן

זיין א צירונגס־שנור, וועלכער קאן בעפוצען דאס האלז פון גאנץ אנ־שטענדיגער זיטליכקייט.

די גאנצע קונסט אויפצוהאלטען די ליעבע בעשטעהט סך הכל דעריין: דעם באנעהר אנצוהאלטען און באלד נאך דער בעפריעדי־גונג פון'ם באנעהר ווי מעגליכסט ווידער באנעהר צו ערוועקען. דער איבערגעריסענער עלעקטרישע שטראם מוז צוזאמענגעבונדען ווערן מיט נייע קראפט אין דער מיטען, וואס זאל דעם צווישען אויספילען און זאל איהם מאכען ווי איין פארטוועהרענדען שטראם — דעריין ליגט דער גרויסער סוד ווי אויפצוהאלטען די ליעבע.

אזוי לאנג ווי דאס פערלאנגען איז נאך ניט געשטילט געווארען, אזוי לאנג ווי דער באגעהר איז נאך ניט בעפרידיגט געווארען און דער קאמפף האט נאך ניט געבראכט צום זיעג, האלט זיך די ליעבע ניט נור אויף, זאנדערן זי האלט אין איין וואקסען, אין איין שטייגען. דערפאר זארגט די פרויענצימער, אז דאס גליק זאל לייכנער גדרויערען, ווען זיא פערלייגנערט דעם קאמפף פאר דער פערווירקליכונג פון דער ליעבע.

און אזוי ווי די פרויענצימער שטימט זעהר זעלטען צו אין אלעם אויף איין מאהל און דער זיעגער געווינט זיא בלויז ביסלעכווייז, דארום הערט ניט אויף דאס וואקסען און דאס ניי אויפלעבען פון דער ליעבע מיט יעדער שטיקעל זיעג וואס ווערט ערייכט. און ענדליך קומט דער טאג פון דעם לאנג־ערווארטעטען פאלשטענדיגען זיעג און די אומאר־מונג פארשמעלצט צוויי עקזיסטענצען צוזאמען און עס זאמעלט זיך די לאווא און די ליידענשאפט פון צוויי וועזענס אין איין כלי.

אבער אפילו דארט, וואו די ליעבע איז אזוי נידעריג, אז זי בענו־צענט זיך מיט דער שטילונג פון דער תאוה, איז אויך איין אומארמונג ניט גענוג אום זי צו בעפרידיגען און צו שטילען דעם דורשט. און ווער קען דאס זאגען, אז ער האט א פרויענצימער פאלשטענדיג באזעסען אין איין איינציגער נאכט? די מענשליכע שעהנקייט איז אזוי גרויס און אזוי פיעלזייטיג און די עסטעטישע פאדערונגען זיינען אין אונז אזוי איידעל

אויסגעבילדעט און אזוי פייעריג, אז אפילו די פיזישע בעפרידיגונג אליין דויערט זעהר לאנג און ווערט תמיד בענייט דורך נייעם גענוס און זיא ווערט יעדעס מאהל ווידער יונג און אזוי האלט זיך אויך די ליעבע.

די פערשיעדענע אופנים פון רייצונגען און פון תאוה צווישען די צוויי געליעבטע און פון זייער „קונסט צו ליעבען" העננט אב די דויערהאפט־קייט פון אזא ליעבע; אין מאנכע פעלע קאן אויך אזא ליעבע זעהר לאנג דויערן, אבער דאך וועט זי קומען צו אן ענדע. עס קומט דיא שטונדע ווען דער רויער ווינד פון דער צייט רייסט אראב די ראזיגע בלעטער פון דער מענשליכער שעהנהייט; עס קומט די שטונדע, ווען אין בעכער פון תאוה בלייבט ניט קיין איין טראפען ליעבעס וויין און ווען עס קומט דאן ניט צו עפעס אן אנדער רייצונג, דאן שטארבט דיא ליעבע און קיינע ניסים אין דער וועלט וועלען זי ניט ראטעווען פו״ ״הזרען טויט. ווארום דיא קראפט פון אזא ליידענשאפט איז געקומען בלויז פון דער תאוה און פון דער שעהנקייט — און ווי נור אויס שעהנקייט און אויס תאוה איז אויס קראפט פון ליידענשאפט און דער מיט קומט דער סוף צו אזא ליעבע.

דערפון איז צו זעהן, אז ווען מאן און ווייב קאנען ניט ארויבריינ־גען קיין נייע קראפס פון סימפאטיע איינער צום אנדערן, קאן צווישען זיי אויך ניט ענטשטעהן קיין נייע פערבינדונג און עס קאן ניט ארויסקר־מען קיין ליכט און קייןווארעמקייט פון זייער בעריהרען איינער דעם אנדערען.

אויף אזא׳ן אופן פערשווינדעט מעהרסטענטהייל דיא נידריגע ליעבע און מען קאן זאגאר פאראויס בארעכענען ווי לאנג זי וועט דויע־רען: מען דארף נור בעטראכטען די שעהנקייט פון די ביידע ליעבענדע, זייער יוגענד, זייער ליידענשאפטליכקייט און זייער קונסט צו ליעבען. אזא ליעבע קאן דויערען אמאל א שטונדע, א טאג, א מאנאט, א יאהר, צעהען יאהר; אין זעהר זעלטענע פעלע קאן זי דויערען אזוי לאנג וויא לאנג עס געוועהרט די פעריאדע פון מענשליכער יוגענד.

אבער אין דעם העבער ענטוויקעלטען מענשען דארף אזא ליעבע ניט זיין. מיר וויכען אונזערע אויערען האלטען העבער און קוקען ארויף צו אן אידעאל פון ליעבע ; מיר דארפען באנעהרען א ליעבע, וועלכע זאל דויערען אזוי לאנג ווי דאס לעבען און וועלכע זאל אויפהערען בלויז דאן ווען דאס לעבען הערט אויף. און אזא ליעבע הענגט ניט אב פון דער אויסערליכער שעהנקייט. שטעלט זיך פאר, צ. ב. ש. יעדער געזונדער מאן קאן זיכער איין פרויענצימער געשלעכטליך בעפריעדיגען, און יעדער געזונדע פרויענצימער קאן זיכער איין מאן געשלעכטליך בעפריעדיגען. אבער וויפיעל וועט איהר דען געפינען צווישען מענער און פרויען אזעלכע וועלכע איהר זאלט קאנען בעצייכענען אלס שעהנע? איהר וועט אזעלכע געפינען קוים צעהן פון הונדערט. וואס זשע בלייבט מיט דיא אנדערע נייינציג, וועלכע קומען ניט נאך אין די פארמען פון זייער קערפער דעם בעגריעף פון שעהנקייט? זאלען זיי ניט ליעבען, זאלען זיי ניט געליעבט ווערען?

ביי דעם גייסטיג ענטוויקעלטען מענשען הייסט אין דער ווירקליכ־קייט ניט שעהנקייט בלויז די שעהנקייט פון די אויסערליכע פארמען פון קערפער און די ליעבע פון אזא ענטוויקעלטען מענשען בעשטעהט ניט בלויז אין תאוה אליין. עס איז קיין פראגע ניט, אז דארפענדיג ארויס־ברייננען נייע מענשען, טאר די געליעבטע פערזאן ניט זיין קיין קראנקע קיין קריפעל. דאס איז א היגיענישע פאדערונג. אבער די ליעבע גופא ענט־שטעהט ניט ביי דעם ענטוויקעלטען מענשען בלויז צו ליעב איהר שעהנ־קייט, צוליעב זיין תאוה און קאן ניט בלויז אזוי לאנג דויערען ווי לאנג זי איז נאך יונג. די פאלקאמענע ליעבע קומט ארויס פון בעטראכטען און בעוואונדערן אלע מינים שעהנע מעלות, וואס זיינען אויסער דער אויסערליכער שעהנקייט פון קערפער. אזוי אז ווען עס פערשווינדעט די קערפערליכע שעהנקייט בלייבען אלץ יענע שעהנע מעלות, פון וועלכע עס קומט ארויס די ליעבע. און אזא ליעבע וועט שוין ניט פערשווינדען דערפאר וויל איהרע בעקעלעך זיינען געווארען בלייבער, ווייל איהר יונגקייט

איז שוין פאראיבער אדער ווייל ער איז שוין נים אזא בעל תאוה וויא אמאל.

אין אזא העכערען סארט ליעבע איז נים מעגליך, אז נאך דעם ווי עס ווערט בעפריעדינט די ליידענשאפט זאל דיא ליעבע אויפהערן. האבען מיר אין דער געליעבטער פרוֹאָן אמאל געליעבט דיא שעהנקייט פון איהרע קערפערליכע פארמען, ליעבען מיר זיא דערנאך שטארק און אויפהערליך פאר דער שעהנקייט פון איהר כאראקטער, פאר איהר גוט־הארץ, פאר איהר פערשטאנד, פאר איהרע אידעען, פאר אלעס וואס מאכט א מענשען פאר נאבעל, שעהן און עדעל.

די בעזונדערקייט פון דעם כאראקטער אין דיא געשלעכטער, דיא בעזונדערקייט אין'ם ארט דיינקען פון דעם מאן און דער פרוי, האט אויך א טיעפע בעדייטונג פאר דער ליעבע. מיר ליעבען אין דער פרוי דעם גוטען, וויכען, צארטען, איידעלען כאראקטער, וואס גיט איהר צו אזוי פיעל חן אין אונזערע אויגען. פונקט ווי אין דעם מאן ווילען מיר גע־פינען מעהר מוטה, מעהר ענערגיע און דאס גיט צו פיעל צו דעם גוטען איינדרוק וואס ער דארף מאכען.

ווען מיר ליעבען א פרוי נים בלויז דערפאר וואס זי האט א שעה־נעם קערפער, זאנדערען פאר דער גאנצער שעהנקייט און פאר דעם חן פון איהר נשמה, פון איהרע געפיהלען און פון איהר הארצען, דאן קאן ווייניג זיין אפילו א גאנצער לעבען פאר אזא ליעבע און עס וועט פאר אונז קיין מאהל נים זיין גענוג צו זעטיגען דיזע ליעבע. אפילו שוין דאן, ווען מיר ווערען אלט ענטדעקען מיר אלץ נייע אוצרות, פאר וועלכע זי ווערט אונז טהייער ווי אמאל, טהייער ווי נאר אויף דאס ניי, און דיא עראינערונגען פון אמאל פיעלען אויס די לעערקייט וואס די פערשוואונ־דענע יוגענד האט איבערגעלאזען.

דאס איז דער הויכער טריאומף פון דער מענשליכער נאטור, אין וועלכער די ליעבע לעבט לייגגער אלס דער פייער פון ליידענשאפט, אלס די פערשווינדענדע תאוה, אלס די אבשטארבענדע שעהנקייט פון

קערפער: א ווארעמער שטראהל פון ליכטינקייט ציטערט ארום דיא זילבער ווייסע האָאר פון א גרוי געוואָרען פאאר-פאלק, וועלכע ליעבט זיך נאך אלץ, וועמעס הארץ און גייסט עס אומארעמען זיך נאך אלץ אפילו דאן ווען געשלעכטליכער מאמענט האט אויפגעהערט, דען די ליעבע האט זיך ערהויבען פון דער נידריגער מדרגה פון געשלעכטליכ-קייט צו דער הויכער מדרגה פון אידעאל. אזא ליעבעס-בילד פון צוויי עלטערע מענשען איז איינס פון די שעהנסטע אין דעם גרויסען בילדער-זאאל פון דער ליעבע — א בילד, וועלכען מיר אלע וואלטען וועלען מיט זיך פארשטעלען אויף די עלטערע יאהרען פון אונזער לעבען.

די קוועלען פון פערלאנגען זיינען אזוי פיעל, אז איינע שטיינען, די אנדערע פאלען, נור דער אונגעשטילטער דורשט פון דער ליעבע געפינט תמיד א כוואליע פאר זיין בעפריעדיגונג. די ליעבע האט אין זיך מעהר ערשיינונגען און געפאהרען ווי יעדער אנדער ליידענשאפט! נאך דער אנשטריינגונג פון דער העכסטער קראפט קומט אן אבשוואכונג; גלייכגילטינקייט טרעט אריין נאך דעם ברענענדסטען ענטוזיאזמוס. ניטאָ קיין מעגליכקייט און קיינעם האט דיא נאטור ניט געגעבען אזא גליק, אז דער העכסטער עקסטאז זאָל דויערן לייגנער ווי א בליץ-שנעלער קורצער מאמענט.

מיר קאנען זיך ניט שטעלען געגען די געזעצען פון דער נאטור; מיר קאנען דיזע געזעצען ניט מאכען אונטערטעניג צו אונז; אבער מיר קאָנען דיזע געזעצע פון אונזער נאטור קירעווען אזוי, אז עס זאל אויס-קומען בעסער פאר אונז. און דארום זוכט דער מענשען פון איינענעם פערגעניגען ווענען צו קירעווען אזוי זיין נאטור, אז נאך דעם העכסטען עקסטאז, צווישען איין געגוס און א צווייטען געגוס זאָל אן אנדער גע-פיהל און אן אנדער געדאנק אויספיעלען דעם לעערען שטח און ניט לאָזען פלאץ פאר קיין גלייכגילטינקייט. אריבער די תאווה און די צוויי ליעבענדע ערפרישען זייער צוזעמונדענקייט מיט גייסטיגער געמיינ-שאפטליכע טהעטיגקייט, מיט אנגענעהמע עראינערונגען, א. ז. וו.

דאָס איז דיא פּאָלקאָמענע, דאס איז די אידעאלע ליעבע, וועלכע האלט זיך אויף ריין, ענדערט זיך ניט און שטראהלט ווי א דימענט אין מיטען פון דעם מוטנעם זאמד פון דעם שטראם. עס זיינען פאראן זעהר ווייניגע, וועלכע דערגרייכען דיזען ציעל, אבער עס איז קיין צווייפעל ניט, אז פיעלע קאָנען צוקומען נאָהענט צו דיזען ציעל, און פאר דעם מענש־ליכען גליק און פאר דעם מענשליכען שטרעבען איז שוין גענוג ווען מען קאן לכל הפחות דערגרייכען נאָהענט צו דעם אידעאל און דערזעהען וויינינסטענס פון ווייטען, אויף יענער זייט בארג דאס געווינשטע לאנד, דעם ארץ זבת חלב ודבש.

דער מאן, וועלכער שטרעבט זיין פרוי צו בעטייליגען זיך איין גייס־טיגער טהעטיגקייט, אונטערשרייבט דערמיט דעם טויט־אורטייל פון דער ליעבע; ווארום ער מאכט דערמיט ענג איהר לעבען, אז זיא זאָל מעהר ניט וויסען ווי די בעט און די פּפליכטען פון א מוטער. און דאס וויזט, אז זיין ליעבע איז זעהר א פּראסטע, א גראָבע, א טהירישע ליעבע, וואָס באשטעהט מעהר ניט ווי פון געשלעכטליכער ליידענשאפט.

איהר מענט זיך זיין תמיד א קרעפטיגער און פארזיכטיגער מאן— פון דעסטוועגען וועט אייך אפילו ווענוס מיט איהר גאנצער אידעאלער שעהנקייט מיאוס ווערן, אויב איהר ליעבט זי בלויז געשלעכטליך. דער־נאך בעקלאָגט איהר זיך אויף דער פּוסטקייט פון ליעבע, אז זי דויערט ניט לאנג; איהר ווערט ענטוישט און פארשילט זיך דאָס לעבען. און דאס איז אלץ דערפאר, ווייל איהר ווייסט ניט וויא צו נעהמען דאס לעבען.

מען רעדט שוין ניט דערפון, וואָס די גערעכטיגקייט צו דער ווייב פאדערט, אז מיר זאלען איהר לעבען ניט אזוי ענג מאכען, ניט אזוי פארשמעלערען, זי זאל בלויז דארפען אינטערעסירען זיך מיט'ן שלאָפ־צימער און מיט דער קיך — נור אבער אפילו פון אונזער אייגענער הנאה וועגען איז עס נויטיג, אז זי זאָל וויסען פון א ברייטערען לעבען און זאל זיך אויך בעטייליגען אין גייסטיגע טהעטיגקייט. עס איז שוין געמאכט

געווארען א גרויסער שריט אין דיזער ריכטונג; די פרוי איז שוין איצט ניט בלויז א ווייב אין הארעם און ניט בלויז א פאמיליען־מוטער, אבער דאך פארנעהמט זי נאך ליידער פארלויפיג ניט א גלייכער שטעלונג מיט דעם מאן אין דער געזעלשאפט.

עס איז ניט גענוג, וואס זי איז פון א ביישלעפערין, ווי מען האט אמאל אויף איהר געקוקט, געווארען שוין מיט חסד דיא לעגיטימע מוטער — עס בלייבט נאך א גרויסער שריט, וועלכער דארף פאר איהר געמאכט ווערן. זי דארף ווערן א מענש, א וויבליכער מענש, אן עדעלע און צארטע באשעפענים, וועלכע זאל צוזאמען מיט אונז, מענער, דיינ־קען און פיהלען, און זאגאר אויף איהר אופן, ווייבליך, דיינקען און פיה־לען, און דערמיט גאנצער מאכען אונזער אויפפאסונג פון דער וועלט. ווארום מיר, מענער, זעהען נור איין זייט פון דער וועלט, און ווען זיא טראגט אריין אין אונזער לעבען אויך איהר בליק אויף דער וועלט און אויפן לעבען, מאכט דאס גאנצער און אלזייטיגער דאס לעבען פאר אונז.

אויב איהר פערלאנגט פון דער פרוי נאך עפעס אנדערעס אויסער דער געשלעכטליכער ליעבע, דאן מוזט איהר אין איהר פלאנצען דיא זאמען פון געפיהלען און געדאנקען. און זי וועט דאן מיט שכל'דיגען צויבער פון יענע געדאנקען און געפיהלען ארויסברייגגען נייע ליעבע, וואס וועט פארזיסען אונזער לעבען. זי איז אזוי ווי די ביהן, וועלכע זא־מעלט אלערליי זיסקייטען, צוקער, נעקטאר און בלומען־זאפט און פער־וואנדעלט עס אין האניג. מאכט זי פארשטענדיג און זי וועט דעם פער־שטאנד פערוואנדלען אין ליעבע; מאכט זי שטארק און זי וועט מיט איהר שטארקייט אייער ליעבע רייכער מאכען. מאכט זיא גרויס און זיא וועט נערן איהר גרויסקייט אייך געבען פאר א קוס פון אייער ליעבע.

האט נור קיין מורא ניט זי זאל ניט ווערן ביי זיך צו גדלות'דיג און וועט זיך האלטען העכער פאר דעם מאן. די פרוי ליעבט צו שטארק אז זי זאל ווערען צו שטאלץ געגען איהר מאן. זי וועט אלע מאהל דעם

בעסטען טהייל פון איהר לעבען אפפערען פון איהר ליעבע ווענען צום מאן.

ווען מאן און ווייב זיינען פערבונדען מיט דעם חוט המשולש, מיט די דריי בענדער, מיט דעם באנד פון ליידענשאפט, מיט דעם באנד פון געפיהל און מיט דעם באנד פון געדאנקען, דאן וועט זיך זייער ליעבע האלטען לאנג און זייער לייכט, אז עס זיינען ניט נויטיג קיין קינסטליכע מיטלען דאן דיא ליעבע אויפצוהאלטען. עס זיינען פאראן אזעלכע גליקליכע, אבוואהל ניט פיעל, און זיי וואונדערען זיך צו קאן נאר ווען ניט איז געשעהן אז זייער ליעבע זאל אויפהערען.

גאנץ אנדערש איז אבער, ווען די ליעבע בעשטעהט בלויז פון גע-שלעכטליכע ליידענשאפט אליין. אין אזעלכע פעלע איז נור פאראן איין לייכטער מיטעל וויא זיא אויפצוהאלטען: מען מוז אין דער בעכער פון ליידענשאפט אלע מאהל איבערלאזען נאך א טראפען באגעהר, אזוי אז צווישען איין אומארמונג און דער אנדערער זאל נאך דיא תאוה ניט אין גאנצען פערלאשען ווערן.

די אויפהאלטונג פון דער ליעבע איז איינע פון דיא הייליגסטע פפליכטען, בעזאנדערס זיינען דאס די פפליכטען פון דער פרוי. ליידער זינען מיר אבער צו לייכטזיניג, צו פיעל־ווייבעריש, צו פיעל פערלאנגען מיר, אז פאר דער פרוי זאל מעגליך זיין שפארזאמקייט און קלוגקייט צו בענוצען פאר דער אויפהאלטונג פון דער ליעבע. פיעלע מענער זיינען אזוי ווי קינדער אין זייער ליעבע; זיי װאלטען אלעס זעהען, אלעס בעריה־רען, אלעס בענעהרען און גלייך אלעס טאקע בעזיצען.

די ליעבע פון דער פרוי איז שטארקער פון אונזער ליעבע; זיא ליעבט מעהר פון אונז, אבער זי איז פארזיכטיגער און האט מעהר מורא פון אונז. זי איז אויך א בעסערע בעל־הבית׳טע פון אונז אין דער ליעבע קאן אויך דעריין זיך שפארעוודיגער אויפפיהרען. און בעת זי פליקט בלו־מען אום אין דעם אויגענבליק הנאה צו האבען, וויים זי פון דעסטוועגען ווי די פרוכט אבצושפארען און בעהאלטען פאר דיא טרויעריגע טעג פון

ווינטער, ווען די בלומען בליהען שוין נים מעהר. וועה איז דער פרוי, ווען זי לעבט פערשווענדעריש, זארגט נים פאר דעם קומענדען טאג און וויל איבעריאגען דעם מאן אין אויסברייננגריי. זי טהוט איהם דער־מיט קיין טובה נים. זייער ביידענס ליעבע וועט איבער דעם זעהר גיך אויסגעהן, ווי בריליאנט און פרעכטיג די תאוה האט אין זיי ביידען נים געפלאקערט.

ווען דיא פרויען, וואס ווען לעזען דיזען בוך, וועלען פון איהם קיין אנדער זאך נים אויסלעהרנען וויא בלויז דאס, וויא שפארזאם זיי דארפען זיין, וועלען זיי שוין דערמיט אליין בעלוינט ווערן פאר דער צייט וואס זיי האבען דערויף פערבראכט און איך וועל זיך גליקליך שעצען, וואס מיין מיה איז נים געווען אומזיסט און איך האב עפעס ביינעטרא־גען צו דעם גליק פון דער ווערטהפולסטער העלפט פון דער מענשלי־כער פאמיליע.

מיט דעם רעכט פון מיין לאנגע מיהזאמער ערפאהרונג; מיט דעם רעכט, וואס עס גיט מיר מיין אונערמידליכע, טיעפע שטודירונג פון מענשליכע הערצער, בעט איך אייך און באשווער אייך, אז איהר זאלט מיט אייערע ווייסע הענטעלאך און מיט אייערע ראזיגע ליפעלעך פערשליסען דעם מויל פון יענעם מאן, וועלכער בעט אייער ליעבע מיט צופיעל דורשט, איהר מענט איהם זאגען איין מאל „ניין !" און א צווייטען מאהל „ניין !" און דאס „יא"־ווארט פון א געליעבטער בעסע ראינטער בלומען און חן בענראבען, כדי שפעטער דערמיט איהם צו טרויסטען.

יעדער אפפער ברייננט אייך דאפעלטען ערפאלג; פאר יעדער לאסקע, וועלכע איהר זאגט היינט אב, וועט איהר מארגען בעקומען צעהען. ווארום פאר איהר איז די ליעבע די סאמע לופט, אין וועלכע זי אטהעמט; זי איז פאר איהר דאס בלוט, וואס גיט איהר לעבען; זי איז איהר טהייערסטער פארמעגען. אונטער קיינע אומשטענדען זאל זי נים זאגען יא, ווי לאנג זיא האט איהם פריהער נים געזאגט איין מאהל „ניין !"

דער מאן דארף קיין מאהל ניט זעהען זיין פרוי און דיא פרוי קיין מאהל דעם מאן נאקעט; צווישען מאן און פרוי מוז אלעס זיין פארדעקט: די תאוה און דאס געפיהל, דער גייסט און דער באנעהר. עס דארף זיך דורכזועהען ווי דורך צווייגען און בלומען. דאס אונענד־ליכע איז גראד דאס, וואס דער מענש ווערט קיין מאהל ניט מיעד צו ליעבען, צו בעטראכטען, צו ערפארשען, ווייל דאס אונענדליכע קאן ער ניט אבוועגען און קאן ניט אבמעסטען. אזוי איז עס אויך אין דער ליעבע: דאס שעהנע דאס גוטע, דאס אמת'ע, וואס געפינט זיך אין דער געליעבטער פערזאן, מוז אונענדליך זיין, כדי מיר זאלען עס קיין מאהל ניט זעהען אויף איין מאהל, קיין מאהל ניט קאנען אבמעסטען, קיין מאהל ניט קאנען אבוועגען, ניט וויסען אקוראט דעם שיעור.

טויט איז יענע ליעבע, וועלכע ערוועקט שוין מעהר ניט קיין ענ־ערגיע און די שוואכע נערוועז, וועלכע האט שוין מעהר ניט קיין בלוט־שטראם, וואס באלעבט דאס הארץ. אזא ליעבע וועט שוין קיין מאהל ניט אויפשטעהן קיין תחית המתים. אזא ליעבע איז אבער דאך גאר קיין ליעבע ניט. ווארום אויב עס איז יא ליעבע, דאן ווי שוואך זי זאל ניט זיין צו מאנכע צייטען, וועט זי דאך וויינענסטענס ווי דער ווערימעל, וועל־כער ווערט פארטריקענט אמאל אזוי, אז אין איהם איז שוין גאר קיין לעבען ניט קענטיג, און דאך ווערט ער ווידער לעבעדיג אזוי באלד וויא אן ערפרישענדער און בעלעבענדער רעגען באנעצט איהם און די שיינענ־דער זונן ערווארעמט איהם. א ליעבע, וועלכע האט שוין אין זיך אפילו דיזע מעגליכקייט ניט איז דאך נידריגער ווי א ווארים. פונקט אזוי וויא יעדער ארגאניזם קאן זיין טויט און קאן אמאהל זיין בלויז אין חלשות, אין אונמאכט, וואס זעהט אויס אזוי ווי טויט. דער טויטער ארגאניזם וועט מאקע צוריק לעבעדיג שוין קיין מאהל ניט ווערן, אבער דער אונ־מעכטיגער קאן נאך געהיילט און געשטארקט ווערן, ווען עס זאלען נור אנגעווענדעט ווערן די ריכטיגע הייל־מיטלען.

וויפיעל מאהל פאסירט אז א ליעבע, וועלכע האט שוין געשיינט

צו זיין לחלוטין טויט, האט ענדליך צוריק אויפגעלעבט און איז געווארען נאך קרעפטיגער ווי פריהער! מען ווערט ערשטוינט ווען מען זעהט עס און עס דוכט זיך אז דאס איז עפעס א נס געשעהן, מען ווערט פערוואונדערט פון די געהיימניסען פון א מענשענס הארץ; אבער דאס צייגט, אז די ליעבע איז ניט געווען פערלאשען, זי האט זיך בלויז פערבארגען, זי איז נור אויגענשיינליך געווען טויט. אבער אין אמת'ן האט זי געלעבט עס זיינען נאך אין איהר געווען לעבענס־נערוועז. און וויפיעל מאהל פאסירט עס, אז מען בענראבט א לעבעדיגען, מיינענדיג אז ער איז טויט! אין דער ליעבע קאן דאס אבער אזוי נעפעהרליך ניט זיין, ווייל אין איהר ערוועקט זיך איהר אייגענע קראפט, וועלכע צובּרעכט יעדען ארון, רייסט אויף יעדען קבר, טרויסעלט פון זיך אראב יעדע לאפּעטקע ערד און ערשיינט פאר די טרויערענדע ווידער מיט דעם טרויסט: „וויינט ניט־איך בין דא, איך לעב!"

בלויז אין זעהר זעלטענע פעלע שטארבט די ליעבע מיט א געוואלטזאמען טויט; אפטער אבער זיינען דאס בלויז וואונדען, אונמאכט, צו קאלעטשונג, ווייטער ניט. דער אמת'ר טויט פון דער ליעבע קומט פון אויסצעהרונג און קומט נאך א לאנגער קראנקהייט. אמאל ווערט עס פאר אונז א פפליכט מעהר ניט צו ליעבען א פערזאָן, צו וועלכען מיר דערפיהלען פלוצלונג א פעראכטונג. אבער די ליעבע, וועלכע מען פערטורטיילט אויף אזא'ן אופן צום טויט, דיזע ליעבע וויינט, ווערט פעראורמערט און פערצאגט, ווארום שטארבען וויל זי ניט.

א נעבּאנדאזשירטע, אהן ליכט, אהן נאַהרונג, זוכט זי אריבערצוטראָגען דעם הונגער, די פינסטערניס, דיא קעלט, אבער שטארבען וויל זי ניט. די אויסענוועלט קאן פיעלייכט מיינען, אז שוין אויס, זי איז אין גאנצען שוין פערשוואונדען—אבער אין דער טיעפקייט פון דער ברוסט לעבט זי ווייטער און ליידט אלע יסורים פון לאנגזאמען אבשטארבען, און שטארבט אפט אב צוזאמען מיט דעם, וועלכער עס פיהלט זי.

ווען א ליעבע ווערט פלוצלונג טויט דערפאר, ווייל עס איז ערשינען

א נייע ליעבענסווירדיגע פערזאָן, איז א סימן אז דאס איז ניט געוועזן קיין אמת׳ע ליעבע. ווארום אויב די ליעבע איז געוועזן א ווירקליכע, דאַן קאַן זי פּלוצלונג ניט אבשטארבען דורך דער ערשיינונג פון דער נייער פערזאָן, וואָס איז ווערטה געליעבט צו זיין. עס וואלט אין איהר פריהער זיך אנצינדען א הייסער, א לאַנגער קאַמפּף און אויב זי דאַרף שטארבען וואָלט זי, ווי אין אַלע אנדערע פעלע, געשטאָרבען מיט א לאַנגזאַמען, דויערנדען טויט. מען דאַרף נור איין מאהל פאר אלע מאָהל ניט פאַר־געסען, אז די ליעבע בעשטעהט ניט בלויז אין דער קערפּערליכער תאוה, אין׳ם פיזישען באַגעהר, און דאַן וועט מען עס גאַנץ גוט פאַרשטעהן. און דאָס וואָס עס דוכט זיך אין דער ליעבע אלס א וואונדער איז גאָר קיין וואונדער ניט, ווען מען ווייס אז דאס איז א שעהנערעס, א גרעסערעס און עהרענהאַפטערעס געפיהל, אלס א בלויז פּיזישע ערשיינונג.

פיעלע מאַכען א טעות און מיינען, אז ווען דיא ליעבע שטארבט אפילו אָב אין איינעמס הארצען, פערוואַנדעלט זי זיך דאָך אין אַן אנדער געפיהל, און נעמליך אין דעם געפיהל פון פריינדשאַפט. די צוויי, וואָס האָבען זיך פריהער היים געליעבט, זיינען איצט געוואָרען בלויז פריינד. דער לעזער ווייס שוין אבער פון אונזערע פריהערדיגע ערקלעהרונגען וואָס מיר האַלטען פון דער פריינדשאַפט צווישען צוויי מענשען פון ביידע געשלעכטער 1). עס קאַן בלויז זיין א זעהר זעלטענער פאַל, אז קיינער פון דיא ביידע פריינד, זאָל מעהר ניט טראַכטען וועגען דעם צווייטענס געשלעכט.

אָבער קאָנען דען אזעלכע איבערהויפּט פארגעסען די ליעבע פון א גאַנצער פערגאַנגענהייט? קאָנען זיי דען אויסמעקען מיט איין שטריך די ברענענדע הנאה וואָס זיי האָבען געהאַט פון זייער פריהערדיגען ליע־בעס־לעבען? ווען א מאַן און פרוי קאָנען פארגעסען אז זיי זיינען מאַן

1) זעה אין אונזער בוך „דיא קונסט צו ליעבען און געליעבט צו ווערן״ פון פּראָפעסאָר מאַנטעגאַצצא קאַפּיטעל . „דעם קוואַל פון אמת׳ער ליעבע״ זייטע 18 און 19.

און פרוי — וואָס פאַר אַ נאָמען קאָן מען געבען דעם דאָזיגען נייעם גע־פיהל ? זאָל מען דאָס אפשר אַ נאָמען געבען „אויטאמאטישע געוואָהנ־היים.״ אָבער אין אמת'ן איז דאָך אזא זאַך גאָר ניטאָ. אויב אזעלכע צוויי, וועלכע האבען זיך אַ לאַנגע צייט געליעבט, פיהרען דערנאָך אַ פריינדשאפט איז אַ סימן, אַז ערגעץ אין אַ ווינקעל פון הארצען ליגט נאָך בעהאַלטען די ליעבע.

ווי הויך און ווי טיעף די ליעבע איז

ווען מיר קומט נור אויס צו זעהען אַ בלום, וועלכע וואקסט אויף דעם ראנד פון אבגרונד און צופענענדיג איהרע קוויטען שמייכעלט זי צום הימעל, קומט מיר אלע מאהל ארויף דערזעלבינער געדאנק : אזוי איז די ליעבע, זי בליהט אויף צווישען צוויי אונענדליכקייטען — צווישען אונענדליכער הויכקייט און צווישען אונענדליכער טיעפקייט, צווישען הימעל און אבגרונד.

מיט איהרע ווינשען, מיט איהרע טרוימען, מיט איהרע אידעאלען ערהויבט זי זיך אין די הימלען און אזוי ווי זי וואלט פון דארט געשעפט קופט, ליכט און ווארעמקייט, און מיט איהר ליידענשאפטליכען בעגעהר, מיט איהר געשלעכטליכער תאוה, זינקען איהרע ווארצלען אין תהום פון אבגרונד.

זי איז דוכט זיך די מענשליכסטע ליידענשאפט פון אלע ליידענ־שאפטען און דאָך האָט מען צו אלע צייטען זיא צוגערעכענט צו דיא געטליכסטע געפיהלען. דער ליעבענדער מענש איז אַ דאפעלטער מענש, ווארום ער פיהלט צום ערשטען מאָהל, אַז נים נור ער לעבט, זאנדערן ער איז אויך בכח צושאפען לעבען, און שאפען לעבען איז שוין עפעס געטליכעס.

דיא ליעבע רופט ארויס אין מענשען אלע זיינע מענשליכע

קרעפטען, אלע פעהיגקייטען פון זיין גייסט. אבער ניט אלע מענשליכע קרעפטען זיינען גוט, ניט אלע פעהיגקייטען פון דעם מענשענס גייסט ווערן אנגעווענדעט פאר ניצליכע זאכען — און אזוי רופט דיא ליעבע ארויס אויך די שלעכטע אייגענשאפטען, וועלכע מען האט גאר פריהער אין איהם ניט געמערקט. צום ערשטען מאהל ערשיינען אויפן אונטער־גרנוד פון דעם גאנץ מאראלישען מענשען אזעלכע כאראקטער־בילדער, וועלכע זעהען אויס ווי שולד, צולאזענקייט, תאוות און פארברעכען און הויבען אן ארויפצושווימען אויבען אויף.

דיא ליעבע איז זא שטארק און מעכטיג דאס זי הערשט וויא א מיראן. יעדע שעהנהייט מוז איהר א בלום בריינגען. יעדע ליידענשאפט מוז איהר פייער געבען, יעדער כח מוז איהר שקלאף זיין. פיעלע דיענער און נאר איין איינציגער הערשער; פיעלע שטארקע, אבער איינער שטארקער פון אלע; פיעלע אונטערטהאנען אין איבער זיי איין איינצי־גער טיראנישער געביטער.

קיין דאנגען זיין, קיינע פשרות — דארט וואו די ליעבע הערשט. ווער וועט עס וואגען זיך מיט איין עצה אנצובאטען אדער אווארט אריין צו ריידען? איהר אלע יונגענד פרישע קרעפטען, בייגט אייער קאפ פאר אייער גאט; די גאנצער רייכקייט פון דער מענשליכער נאטור בריינגט צום קרבן אויפן נייעם מזבח אין בענונענט זיך ביי דער ליעבע אין דיענסט צו זיין.

זאנאר די צייט, בעלאנגט אויך ניט מעהר צו אונז, ווייל זי קאן ניט געמאכטען ווערן לויט די ציפער פון׳ם זייגער נור מיט דער מאס פון אונגעדולד פון אונזער בייגקענים אדער מיט די עלעקטרישע פונקען פון אונזער פערלאנגען.

אונזער דיינקונגס קראפט איז ניט מעהר אין אונזער מאכט, ווארום איין איינציגער בילד בעהערשט עס מיט גוואלד. מיר קאנען גאר ווענען זיך אליין ניט טראכטען וואו מיר זאלען דאס ליעבענדע געגענ־שטאנט פאר דיא אויגען ניט האבען.

די ליעבע איז וויא דאס מעער; עס קאָן רוהיג זיין און עס קען אופברויזען און שטורמען. מאן און ווייב וואס בענעגענען זיך און ליעבען זיך זיינען ווי דער ים און דער ברעג וואס האלטען זיך אין הייבינען ארום קרינען זיך, אמאל ערנסט אמאל אין שפאס, אמאל מיט ליעבע און אמאל מיט האס.

דארט ביים פענסטער זיצט דאָס יונגע מיידעל און נעהט עפּעס אויס אויף לייוענד; זי זיצט מיט׳ן קאָפּ אנגעבויגט אויף איהר ארבייט— מען קאן דיינקען, אז זי טראכט עס וועגען איהר אויסנעהעבץ. נאָך יעדען ציה מיט׳ן פאדים לייכט אויף איהר פּנים אזוי ווי זי וואָלט עס הנאה האבען פון דעם שעהנעם אוזאר. אָבער ווען מען וואלט געקאָנט ארויסשרייבען אלע געדאנקען, וועלכע הושען ביי איהר אין קאָפּ צווי־שען איין ציה פון דער נאָדעל און דעם אנדערען — מען וואלט דאָן דערזעהן וויא טיעף זי איז פערזונקען אין דעם אבגרונד פון דער ליעבע.

און נים ווייט פון דיזען הויז, אין אן אנדער הויז— זי ווייס דער־פון ניט — שטעהט א בחור׳ל ביים פענסטער; זיינע האָאר פאלען איהם איבערן שטערען, די הענד האלט ער אין די קעשינעס, דעם קאָפּ פאר־וואָרפען ארויף, און ער שטעהט שוין אזוי א שטונדע אונבעוועגליך און קוקט אויפן הימעל. טראכט ער אפשר פון שווערע סאָציאלע פּראבלעמען, קלעהרט ער אפשר וועגען דער ערלייזונג פון׳ם פּראלעטאריאט? אדער טרוימט ער אפשר פון גרויסקייט, בעריהמטקייט און פון רייכטהום? א, ניין, אויך ער שוועבט ארום אין די טיעפקייטען און דעם אבגרונד פון דער ליעבע.

די פרוי ענטוויקעלט אין זיך א סך א טיעפערע אינערליכקייט פון געפיהל אין דער ליעבע, אלס דער מאן. די געזעלשאפט רויבט פון דער פרוי יעדע מעגליכקייט צו בעטיילינען זיך שטארק אין לעבען און דערפאר בלייבט איהר מעהר צייט אריינצוקלייבען זיך אין גאַנצען אין איהר אייגענעם הארצען. ווי אפט האט א גאַנץ אונשולדיג מיידעל, וואס קאן קוים לעזען און שרייבען, גאנצע שטונדען נאכאנאנד נאכגעקוסט

דעם איין איינציגען קוס וואס זיא האט בעקומען, וועלכער האט געדויערט בלויז איין אויגענבליק; ווי אפט האט זיך אזא אונשולדיג מיידעל אבגעקוועלט א גאנצע נאכט פון דעם ביטערען געפיהל, וואס ער האט איהר געזאגט עפעס אן אונפריינדליכען ווארט אדער האט אויף איהר קאלט א קוק געטאהן. דאס געהערט צו דער פרויענציטערס נאטור צו פערטיפען זיך אין איהר איינען הארץ.

די ליעבע ערהויבט דעם פערליעבטען און ער ווערט העכער איידער דער דורכשניטס מענש; ער ווערט מוטהיגער, געוואנטער, ענערגישער; זיינע קרעפטען וואקסען אויס און מאכען איהם פעהיגער; זיין בליק ווערט ברייטער אויף דער וועלט אויף מענשען. און דאס איז דערפאר, ווייל ער האט זיך ערהויבען און ער קוקט שוין פון א העכערען פונקט, פון וואנען עס זעהט זיך א וויטערע, ברייטערע וועלט.

די ליעבע ערהויבט אונז ווירקליך הויך אין די ספערען פון אידעאלען, און וואס מעהר זי טרויסעלט פון זיך אראב דאס צופיעל גראבע משא, וועלכע שלעפט זי צו דער ערד אלץ העכער שטייגט זי אויף דיא פליגלען פון אידעאל. און דיא שווערע משא, וועלכע שלעפט יא צו דער ערד איז צופיעל תאוה און איינגנליעבע. די פרוי דארף זיין דיאיענינע, וועלכע דארף אונז בעהילפיג זיין צו ערהויבען זיך העכער, ווען מיר ליעבען. זי טאר נים דערלאזען, אז אונזערע טהירישע לוסט, אז אונזערע פראסטע ליידענשאפטען זאלען נים מאכען פון דער ליעבע בלויז א טהירישע בעפריעדיגונג. ווארום עס קאן נים זיין עפעס וואס זאל מעכטיגער ווירקען אלס דאס „ניין!" פון א פרויענציטער. ווער וועט עס וואגען צו מאכען איין טריט ווייטער, ווען דער פינגער פון א פרוי איז איהם מתרה: „צוריק!"

איהר פרויען דארפט וויסען, דאס דער מאן קען אזוי לאנג וויא איהר מיט דעם געפיהל פון ליעבע אליין זיך נים בענוגענען; נאר שנעל וועט אייער מלאך אייך צו די פיס קניען און א קוס בעטלען. און אזעלכע מינוטען זיינט איהר אלמעכטיג, ווארום איהר האט דעם לייב צו

אייערע פיס; איז דער מאן שטארק. זא זיינט איהר נאך שטארקער, ווארום זיין שטארקיים בעלאנגט צו אייך.

פיהרט איהם אויפן וועג פון ריינער אידעאלער ליעבע. אין דעם לייב וואס ליענט צו אייערע פיס איז נאך צו פיעל בעסטיע, צו פיעל חיה און נאר איהר פרויען מיט אייער ליעבע און חן, קענט פון דעם דעמאן א מלאך מאכען.

ליעבליכע נארעשקייטען דער ליעבע.

די ליעבע איז די יונגסטע פון די מענשליכע ליידענשאפטען און זי טראגט אין זיך דארום דעם סליאד פון דאס קינדישע, פון וואנען זיא האט זיך ארויס־ענטוויקעלט. פונקט אזוי ווי די זומער־פויגעלע, וועלכע האט זיך נור וואס ארויסגעוויקעלט פון דער קוקאָלקע, טראָגט אויף איה־רע צונויפגעוויקעלטע פליגעלעך דיא שפורען פון איהר אורשפרונג.

זיא איז קאפריזענע וויא א קינד, טהוט פיעלע נארישקייטען, איז העלדיש אויף אן אינגלישען אופן; זי קאן בלינד פערגעטערען און קאן האבען שמערצען פון דאס מינדסטע — איז אין גאנצען ווי א גאוגישער איננעל: נור וואס געוועז א העלד און באלד צואווינט זיך ווי א פיינ־לינג; היינט מיט קולאקעס געסטראשעט דעם הימעל און אויף מארגען נעבעטען זיך שטעהענדיג אויף די קניע.

די ליעבע איז נאריש דערפאר, ווייל זי איז קינדערש; און זי איז קינדערש, ווייל זי איז א פּאָעטין, און זי איז א פּאָעטין, ווייל זי איז אזוי רייך אין איינבילדונג; זי איז מעהר ליריש אלס עפיש; זי שאפט מעהר פערזען אלס פילאָזאָפישע אבהאנדלונגען.

די ליעבע איז אינגליש, ווייל זיא איז רעליגיעז ביז אבערגלויבען. זי גלויבט אין גוטע און אין שלעכטע סמנים, ווי א נארישע, אונוויסענ־דע קליינע מיידעל. קיין רעליגיאָן האט ניט געהאט און האט ניט אזוי

פיעל געצענדינערייי ווי די ליעבע ; קיין אלימפּ האט ניט געהאט אזוי פיעל געטער; קיין טעמפּעל האט ניט געהאט אזוי פיעל פּריסטער וויא די ליעבע. זי קאן זיך פערטראַגען מיט יעדען גלויבען און מיט יעדען קולט; פון דעם אבגאָט, אין וועלכען עס גלויבט דער ווילדער, ביז דעם אונגע־זעהענעם, אלמעכטיגען גאט פון דעם איצט גלויבענדען מענשען. זיא גלויבט אין גיהינום און גן־עדן, אין אלע שטראָף און יסורים, און אין אלע תענוגים און בעלוינונגען.

ווי נור אין מענשען טרעט ארויס שטארק דאס געפיהל, דער בּאַגעהר און די ליעבע. אזוי בילדעט ער שוין זיין מזבח, אויף וועלכעז ער בריינגט קרבנות פון דאס שעהנסטע און בעסטע, וואס ער פער־מאגט. ער טהוט תפילה און איז מקריב קרבנות. ער אפּפערט אויף זיין אלטאר אלע אוצרות וואס געפינען זיך אין ים און אויף דער יבשה, אלע רייכקייטען וואס געפינען זיך אין דער פּאעזיע, וועלכע זיין פאנטאזיע שאפט איהם ; ער איז מקריב די שעהנסטע בליהונגען פון זיינע געדאנ־קען. ער אפּפערט עס דוכט זיך, פאר א פרעזאַן, וואס עקזיסטירט אין דער ווירקליכקייט, אבער אין אמת'ן אפּפערט ער אויך פאר זיין איינענער איינבילדונג.

פאר דער ליעבע איז אלעס הייליג וואס נור די האנד פון דער געליעבטער האט אנגעריהרט, אויף וואס נור איהר אויג האט א קוק געטאהן, אויף וואס נור איהר געדאנק האט זיך אבגעשטעלט. אלעס איז הייליג, און וואס נור דער געליעבטער פנים האט זיך אבגעשפּיגעלט אלעס ווערט א געטשקע. אלעס ווערט א צויבערשפיגעל אין וועלכען מיר זעהען אונזער גאטהייט. ווער געדיינקט ניט די שמחה, די אונענד־ליכע פרייד פון דעם בליהמעלע. וואס „זי״ האט מיט איהר האנד אליין אבגעריסען פון דעם קוסט און דערלאנגט? ווער געדיינקט ניט מיט וואס פאר א פערגעטערונג ער האט געהאלטען דעם בוקעט ראזען, וואָס זי האט מיט איהר נעזעלע געשמעקט?— ווער געדיינקט ניט נאך טויזענדע אזעלכע בונטע און נארישע ליעבעס קמיעות, וואס זיינען הייליג

נעווארען ?

אין די הייליגע קמיעות פון דער ליעבע געפינען זיך די וויכטיגסטע ווי די אונבעדייטענדסטע זאכען, די ליעבליכסטע זאכען און די שרעקליכ־סטע. איך האב געהאט א פריינד, וועלכער פלעגט שטונדען לאנג ווייֿ־נען פאר שמחה און ניט קאנען זאט אנקוסען און גענוג אנקוקען זיך אויף א זיידענעם פאדים, וואס זי האט אמאל אין איהר האנד געהאלט־ען און וואס איז פאר איהם געווען דיא איינציגע אנדיינקונג פון איהר ליעבע.

אן אנדערע פריינד מיינער האט געהאלטען ביי זיך אויפן שרייב־טיש שטענדיג דעם אויסגעטרינקענטען שארבען פון זיין געשטארבענער געליעבטער, מיט וועלכער ער האט זיך ניט געקאָנט שיידען. מאנכע שלאפען מאנאטען און יאהרען לאנג מיט א בוך, מיט א טיכעל אדער מיט אן אנדער וועלכער ניט איז זאך, וואס האט בעלאנגט צו דער גע־ליעבטער. און ווער קאן גאר אויסרעכענען די שעהנע נארישקייטען, די הייסע צערטליכקייטען, די אונצעהליגע קינדערייען פון דער געצענדינעריי פון דער ליעבע !

און וואס איז דער וואונדער אז עס איז אזוי, ווען מען וויים אז דאס געפיהל פון ליעבע פארגרעסערט אזוי און פאראיידעלט די ווירקליכקייט, בעגיסענדיג אלעס מיט א שימערענדען גלאנץ. קיין פרויענצימער איז נאך ניט געווען אזוי שעהן, ווי די פאנטאזיע און דער טרוימהאפטער באגעהר פון דעם פערליעבטען מאלט אויס פאר זיך זיין געליעבטע. דער קאנטראסט פון דער פארשטעלונג ביז דער ווירקליכקייט וואלט געווען שרעקליך און געפעהרליך, ווען די פאנטאזיע וואלט ניט ווירקען אויך אויפן אויג, וועלכעס זעהט זי.

ווען יעדע שעהנע פרוי וואלט געוואוסט פון די הייסע באגעהרען, פון די פאנטאסטישע קוסען, פון די זיסע לויב געזאנגען, וואס זי רופט ארויס ביי די מחנות פון איהרע פערגעטערער, ווי שטאלץ וואלט זי גע־ווארען זעהענדיג די ווירקונג און דעם איינדרוק וואס זי מאכט אויף אזוי

פיעל מענשען. עס איז נור ערשטוינט צו ווערן, וואו קומען אהין די אלע שטראהלען פון בטוואונדערונג ? וואו קומט אהין ערנעץ די ווארעמקייט פון אזוי פיעל הערצער, וואס שלאגען פון איהרט וועגען ? וואו קומט אהין אזוי פיעל פערלארענע קראפט, וועלכע זי רופט ארויס ? אויב עס איז אמת, אז אין דער וועלט ווערט קיין זאך ניט פערלארען — וואס זשע ווערט פון די פיעלע גליהענדע פערלאנגען, וועלכע ווערן פערלארען ערגעץ אין דער ווייטער רוים.

אין דער פריה אויפשטעהן מיט דער וואונש, אז דער ערשטער בליק און דער ערשטער געדאנק זאל אנגעווענדעט זיין אויף דעם געליעב־טען געגענשטאנד. לייגען זיך רוהען און באגעהרען, אז ביים לעצטען מאמענט פון שליסען די אויגען זאל „זי" שטעהן פאר אונזערע אויגען. אז קיין שטונדע זאל ניט פערבייגעהן, וואו מיר זאלען ניט זעהן „זי" אין אונזער גייסטיגען בליק און ניט טראכטען וועגען א י ה ר בלויז — דאס איז איינער פון די טויזענדע ווינשונגען וואס די ליעבע האט.

א י ה ר געשמאק נאכצוקומען אין דער פארב פון קליידער, לויט א י ה ר געשמאק איינריכטען דאס הויז ; אין די צימערן און פון דיא וועש זאל זיך הערען א י ה ר פארפיום ; ביים עסען, ביים רוהען. ביים שפאצירען געהן — אלעס אויספיהרען לויט ווי א י ה ר געפעלט . דאס איז אויך איינע פון די קינדערשע זאכען אין דער ליעבע.

לעזען א בוך, וועלכען ז י לעזט, און לעזען דיזעלבע זייט אין דער־זעלבער צייט וואס זי.

קוקען אויף א י ה ר מעהר איידער אויף אלע אנדערע מענשען און קיינעם ניט זעהען אין א גאנצער מאסע מיט מענשען, וויא נור זיא

אליין.

נאין איין שעהנעם טאג אותקווארפען א שלעכטע געוואהנהייט, אין וועלכער ער האט זיך שוין איינגעלעבט גאנצע צעהן יאהר, און אוועקוואדפען בלויז דערפאר, ווייל זי האט אבגעקעהרט איהר ליעבליך געזעל, ווען ער האט פעררויכערט א סיגארעט.

ארויסריידען א בעשטימטען ווארט מיט דעמזעלבען אקצענט, ווי זי רעדט דעם ווארט ארויס.

פערקויפען דאס הויז דערפאר ווייל זי האט זיך פארטשעפעט ביים אראבגעהן פון די טרעפ און איז שיער אנידערגעפאלען.

געהן אין שוהל ניט גלויבענדיג אין גאט, אדער ווערן אן אפיקורס ווייל זי איז א רעליגיעזע אדער ווייל זי איז א פריינעזינטע.

אוועקלאזען זיך אויף א רייזע איבערן ים בלויז צוליעב דעם אום צו אומארמען זי מיט א מאנאט פריהער.

ווערן בלייך און רויט דערזעהענדיג ערגעץ א י ה ר נאמען און א פשיטא שוין דערזעהענדיג א בוך, וועלכער טראגט דעמזעלביגען נאמען וואס זי.

אויסשטודירען עפעס א לאנגע צייט בלויז צוליעב דעם כדי זי צו איבערראשען, און די גאנצע איבערראשונג דויערט אפשר דערנאך ניט מעהר ווי א האלבע שטונדע.

זי קאן אנהויבען האסען איהרע עלטערען ווייל זיי האבען א י ה ם בעליידיגט.

ביי איהם קאן זיין רעכט צו ווערן א סאלדאט ווייל איהר געפעלט א מונדיר.

באנעהן עפעס א עהלדענטהאט בלויז צוליעב דער האפענונג, אז דאס וועט אפשר ריהרען איהר הארץ.

אום ביי א י ה ר נושא חן צו זיין לאכט ער ווען עס טהוט שטארק וועה, אדער בלייבט גלייכגילטיג צו א זאך וואס איהם פרעהט.

ער קאן קוסען א הימעל, וועלכע איהרע פינגער האבען

אנגעריהרט, און קאָן אמאל אויפהויבען א שטיינדעל, אויף וועלכען זי איז א ווײלע לאנג געשטאנען, און קושען דעם שטיינדעל.

ביי איהם קאָן זיין רעכט קראנק צו ווערן, אום זי זאָל נור ארום זיין קראנקען־בעטעל ארומגעהן. און ביי איהר איז רעכט קראנק צו זיין, ווען זי קאָן איהם קריגען אלס דאָקטאָר.

מאכען זיך ווי ער וואלט געוועזן רייך אדער שפּיעלען די ראָלע פון אן ארעמאן; מאכען זיך פאר א חכם אדער פארקעהרט פארשטעלען זיך פאר א נארעלע — אלעס צוליעב דעם, וואס עס קאָן איהר בעסער געפעלען.

. . . .

דאָס אלעס און נאָך פיעלע און פיעלע נארישקייטען, שעהנע און רייצענדע, זיינען די קינדערשע שטיקלעך, וועלכע דיא ליעבע באַנעהט. און דאָ זיינען דאָך אויסגערעכענט געוואָרען קיין טויזענד חלק ניט און נאָך ניט די זאנדערבארסטע און די ווילדסטע דומהייטען, וואס די ליעבע באנעהט טאָג־טעגליך מיט אזוי פיעל חן, אז אפילו דיא נארישקייטען ווערן שעהן.

די ליעבע און די אנדערע געפיהלען.

יעדע זאך שעצט מען נאָך דעם ווערטה פון דעם זאך גופא, אבער אויך נאָך דעם ווערטה וואס די זאך האט א פערבינדונג מיט אנדערע זאכען. ווען איין זאך געפינט זיך אין פערבינדונג צו אן אנדער זאך, קאן ניט זיין, אז דיזע צוויי זאכען זאלען ניט האבען קיין ווירקונג איינע אויף דער אנדערער.

אזוי איז עס אויך מיט דער ליעבע, איהרע גרענצען זיינען זעהר ברייט. די ליעבע איז א מין לאנד וועמעס גרענצען עס קומען אריין אין אנדערע לענדער. די מענשליכע חושים, די מענשליכע עמפפינדונגען און די מענשליכע געדאנקען האבען א גרויסע שיכות מיט דער ליעבע

יעדע געפיהל, דאָס הערען, דאָס זעהן, דאָס אנטאפּען, א. ז. וו. און יעדע גייסטיגע פעהיגקייט איז א מין ווערקציינג פון דער ליעבע. און דארום ווירקען זיי איינע אויף די אנדערע, דיא ליעבע ווירקט אויף דיא חושים און די חושים ווירקען אויף דער ליעבע. די ליעבע דרינגט אזוי וויים אריין אין דעם מענשליכען ארגאניזם, אז זי מאַכט שארפער דיא געפיהלען, די עמפּפינדונגען און די געדאנקען.

צוליעב וואָס עקזיסטירט די ליעבע? דערגרונד פון איהר עקזיסטענץ ליגט דאָך אין דעם, וואָס צוויי פערשיעדענע נאַטורען בעריהערן זיך און שמעלצען זיך צונויף אויף אן אוינענבליק כדי די לעבענס-זאמען אויס-צוטוישען, אויסצומישען. דארום מוז דיא ליעבע האבען פיעל קאמפּ-ליצירטע בעציהונגען צו די אנדערע געפיהלען. די פיזישע ליעבע איז א העכערע פארם פון דיזע געפיהלען.

ביי חיות פון א נידריגער מדרגה און אזוי אויך ביי מענשען, וועמעס נאַטורען עס זיינען אויך ווי די נאַטורען פון דער חיה, איז די ליעבע קיין אנדער זאך נים וויא פיזיש צו בעריהרען און בעטאפּען; ווען מען קוקט זיך אבער צו א העכערער מדרגה אין דער וועלט פון חיות און אזוי אויך אין דער וועלט פון מענשען, זעהען מיר שוין אז עס קומען צו די אנדערע געפיהלען. מיט דער אויסנאהם פון געשמאק: דער געשמאק בעטייליגט זיך נור אין אויסנאהמס-פעלע אין דער ליעבע.

אבער פון די פיער אנדערע געפיהלען: דאס הערען, דאס זעהן, דאָס אנטאפּען און דער גערויך — פון דיזע אלע פיער בעטייליגט זיך דער געפיהל פון אנטאפּען מעהר פון די אנדערע אין דער ליעבע. דאס הערען נעהמט דעם קלענסטען אנטהייל; דאס זעהן און דער גערויך נעהמען א פיעל גרעסערען אנטהייל איידער דאס הערען, אבער א קלענערען אנטהייל פון דאס טאפּען.

מיר זעהען אלזאָ אז עס איז פאראן א גרויסער אונטערשייד אין דער ראָלע, וואס יעדער געפיהל שפּיעלט אין דער ליעבע; איין געפיהל שפּיעלט מעהר ראָלע, אן אנדער געפיהל א ביסעל א קלענערע ראָלע.

און א דריטער נאָך א קלענערע ראָלע. אָבער נאָך א גרעסערער אונטער־שייד איז צווישען זיי אין דער נאטור פון פריידען און ליידען, וועלכע זיי ברייננען. דאס טאפען ווירקט ארויסצורופען דיא העכסטע פערלאנגען און ליידענשאפט, דאס זעהען רייסט אראָב דעם שלייער און ענטציקט; דאס געהער ריהרט און געווינט זיא פון דאס ניי; דער גערוך ברוישט און שמייכעלט.

מען קאָן זיך מאכען א בעגריעף פון די פערשיעדענע ראָלען, וואס די פיער געפיהלען שפיעלען אין דער ליעבע, ווען מען זאָל נור פערגלייכען די פאָלגענדע פיער מאמענטען; די געליעבטע פרויענצימער זעהן און לאנג בעטראכטען — הייס זיא אומארמען — הערען איהר שטימע פון וויטען ניט זעהענדיג זי — ארייאנאטהעמען דעם ריח און פארפיום פון איהרע קליידער און איהרע וועש.

דער חוש פון אנטאָפען.

א מיליאָן טענער וועלכען ניט קאנען אויסדריקען יענע הארמאניע און יענע מעלאדיען, וועלכע עס ווערן ארויסגעבראכט פון בעריהרען דיא געליעבטע. דער רייכסטער ווערטער־בוך אין דער וועלט און די פעדער פון א שריפטשטעלער זיינען ניט אים שטאנד עס אויסצודריקען, און אפילו די וויסענשאפט הערט אויף דעריין בעשיידען צו זיין.

אפט בעדויער איך, וואס קיין אמת גרויסער דיכטער קאן ניט בעזינגען דיא ערהאבענע תאוה פון דער ליעבע און בעזינגען אין אזא גוואלטיגען סטיל אז איהם זאל קיין פארוואורף ניט געמאכט ווערן אין צולאָזענקייט. אפשר וואלט דער מענש אויך קאָנען וויסען גענויער דיא גרעניצען פון תאוה און וואלט אפשר דאן געקאנט זיענען גענען דיזער מענשליכער אונמענגליכקייט; אָבער עס איז דאָך פאראן עפעס א טרויסט אין דיזער גרויסער אונוויסענהייט; דיא שעהמעדינקייט האט דאָ ניט אומזיסט איבערגעלאָזען א פרעכטיגען שטיקעל דונקעלן פלאץ

אין דער קענטניס פון מענשליכע זאכען, און מען דארף זיך זאגען, אז דארטען וואו די פאעזיע שווינט און וואו די וויסענשאפט פארדעקט זיך, דארטען וואו די אינערליכע בעריהרונג פון צוויי וועזענס פיהרט דערצו, אז עס זאָל געשאפען ווערן א נייעס וועזען — דארטען מוז אין דעם נייענטשטעהנדען מענשען שוין צוזאמען מיט דעם לעבענס-פונק א ליעבעס-פונק איבערגעהן און דאס מאכט איהם פעהיג, אז ער זאָל שפעטער אליין אויך פלאנצען ווייטער דאס געהיימניס פון דער ליעבע.

די ליעבע איז אן ערהאבענע וויסענשאפט, א תורה וואס איז נים געשריעבען געווארען אויף פארמעט און נים אויסגעקריצט געוואָרען אויף מארמאָרענע לוחות, אבער זי געפינט זיך אין דעם בלוט פון א קוס און ווערט אזוי געפלאנצט ווייטער דורך די טויזענדע דורות, וועלכע האבען געליעבט, ליעבען איצט און וועלען ליעבען.

דער חוש פון טאפען האט אימער א בעשטימטען כאראקטער, פון דער בעשיידענער בעריהרונג פון די האָאר ביז צו דעם גוואלטינען שטורעם פון דער ליידענשאפט. דיזער חוש איז אין דער ליעבע שטענדיג בעגלייט פון ליידענשאפט, איז אימער טיעף געשלעכטליך און איז פערבונדען מיט בעזיצען. די פרוי קאן זיך האלטען פאר יונגפרויליך, פאר אונבעריהרט כל זמן זיין האנד האט בלויז געגלעט דעם זוים פון איהר קלייד; ווי נור אבער הויט און הויט האבען זיך בעריהרט, ווי נור איינעמס פינגער האט דעם אנדערנס פינגער געדריקט איז שוין צווישען זיי דורכגעלאפען יענע ציטער, וועלכער איז געשלעכטליך.

ווען איין האנד דריקט די אנדערע הייסט עס אין דער ליעבע, אז צוויי פייערס האבען זיך צונויפגענומען אין איינעם; ווען איין האָאר איז פון דעם אנדערען בעריהרט געווארען הייסט עס שוין צוויי שטראַמען ליידענשאפט האבען זיך צונויפגעגאסען אין איין פלוס; ווען צוויי פיס דריקען איינע אויף די אנדערע, הייסט עס אין דער ליעבע צוויי פונקען, וואס שפרינגען אריבער איינער אין דעם אנדערען.

קיין טהייל פון א ליעבענדען מאנספערזאָן קאָן נים בעריהרען דעם

מינדעסטען טהייל פון א ליעבענדער פּרויענצימער אונגעשטראפטערהייט און ווען די בעריהרונג איז אפילו מעהר ניט געווען ווי אויף איין אוינענ־בליק, שנעל ווי א בליץ, האט שוין יעדעס טהיילכעלע אנגענומען עפּעס פון דעם צווייטענס נאַטור און האט אין דעם צווייטענס נאטור איבערגעלאָזען עפּעס פון זיין אייגענער נאַטור. בעריהרט אן אייזען מיט מאגנעט און דער אייזען וועט אליין ווערן מאַגנעטיש; בעריהרט איין מאלעקיול פון דעם מאן מיט א מאלעקיול פון דער פּרויענצימער און זיי וועלען ביידע נאך דער בעריהרונג זיין עפּעס אנדערש שוין וויא פאר דער בעריהרונג. און ווען צוויי ליעבענדע בעריהרען זיך פאלשטענ־דיג, דאן פיהרט עס שוין צו ביידענס פערבינדונג. אומזיסט וועהרט זיך די שעהמעדיגע פּרויענצימער געגען יעדער אונשולדיגער בעריהרונג; אין דער ליעבע איז יעדער געפיהל פון אנטאָפּען א ווייטערע אברוקונג פון דעם גרעניץ צווישען מ י י ן און ד י י ן און עס ווערט אלץ מעהר אויפגעגעבען דער אייגענער איך.

זאס איידעלער ענטוויקעלט עס איז א נאַטור אלץ געפעהרליכער אין די בעריהרונג, ווייל זי געהט גלייך איבער אין דעם פעלד פון ברענ־ענדער ליידענשאפט, פון אנדערע געפיהלען און חושים. גראָבע נאַטורען פאנגען אן דאָרטען וואו איידעלע נאַטורען ענדיגען. בעת צוויי געביל־דעטע נאַטורען קאנען לעבען רוהיג איינע לעבען די אנדערע און וועלען זיך בעגוגענען מיט א דריק טאהן דיא האנד, וועט דער פּרעבער און גראבער מענש שוין ביי דער ערשטער ערקלעהרונג אין ליעבע ארויפ־שטעמפּלען א קוש אויף איהרע ליפּען און ארומנעהמען איהרע היפטען.

די גוואַלטיגע ליידענשאַפט פון דער ליעבע פארשטעהט וויא צו מאַכען וואונדער און קאן אין איין קוש אויסדריקען תאוה. פון א דריק טאהן די האנד ביז א קוש טאהן איז א לאנגער וועג, און אמאל אזא וועג, וועלכען מען קאן ניט דורכמאכען. אבער איין מאהל איז שוין דער מהלך דורכגעמאכט און מען איז שוין צוגעקומען צום געגענזייטיגען קוש, פערלירען זיך שוין אלע צאהמען און עס ווערט שוין אלעס מעגליך.

און דאס געפיהל פון בעטאפען וויס נור פון צוויי סטאציאָנען ביז וואנען דער ציעל ווערט דערגרייכט: די ערשטע סטאציאָן איז דער האנד־דרוק, און די צווייטער סטאציאָן איז דער קוס. ווער עס האלט זיך אונשולדיג נאך עמפאנגען און צוריקגעבען א קוס, בעגעהט אן אבנארעריי.

און איהר, פרויען, וועלכע האט דעם געפעהרליכען גליק שעהן און געליעבט צו זיין, לאָזט אייערע פארעהרער קיין מאהל ניט ווייטער געהן ווי א האנד־דרוק; בלויז אין זעלטענע פעלע זאָלט איהר דערלאָזען ביז א געדולדעטען קוס. אבער פארגעסט ניט, אז ווען מען ענטפערט שוין מיט א קוס צוריק הייסט עס שוין אן אונטערגעשריבענער וועקסעל— דאס איז שוין א סימן, אז מען וויל ענדערן דעם נאָמען.

דער חוש פון זעהען.

דער חוש פון זעהען איז דער ערשטער שליח פון דער ליעבע, און אין זעהר איידעלע נאטורען שאפט ער דעם פערליעבטען זעהער גרויסע פרייד, און דאס גיט איהם אויב ניט שטארקען ליידענשאפטליכען גענוס, אבער זעהר ברייטען גענוס און דעם העכסטען פערגעניגען. דאס זעהען בעזיצט שוין אלעס, איהם פעהלט נור דער רויש פון׳ם בעזיצען.

ווען מיר קוקען אויף א פערזאָן מיט אויגען פון ליעבע געפינען מיר אין איהר שטענדיג עפעס א נייעם חן, מיר געפינען עפעס רעטעני־שען אין אזא פנים, וואָס ערוועקט אין אונז אזוי פיעל נייגעריגקייט און אזוי פיעל שמאכטונג נאך דיזער פערזאָן, ווי מיר וואלטען זיך ניט געקאנט אנזעטיגען גענוג צו קוקען אויף איהר. אונזער חוש פון זעהען איז ווי נעשאפען דערצו, אז דאס זעהען זאל בעגלייטען אונזערע רייצענדסטע גענוסען. ווי לאנג דאס אויג פון דעם געליעבטען שטערט זיך אב אויף א חן־גריבעלע אין דיא באקען, אויף א קליין קרייזעלע פון די האאר,

אויף דעם שעהנעם שפיץ פינגערעל, און מיט וואס פאר בערוישענדער שנעלקייט לויפט דורך אונזער בליק איבער דיא נעטליכע ליניען, וועלכע בעצייכענען אונזער געליעבטע !

די אויגען פון דער ליעבע האבען אלע מעלות פון א טעלעסקאפ און פון א מיקראסקאפ ; זיי בעמערקען דעם דינסטען, איידעלסטען שטריכעלע, וועלכע זיינען אזוי פיעל דא אין דער ווייבליכער שעהנקייט ווי דעם הערליכסטען אידעאל פון דער שעהנער פארם. ווען דאס אויג בעוואונדערט און געווינט, לאדעט עס שוין באלד איין אלע אנדערע חושים צו געניסען, עס לאדעט גלייך איין אלע ליידענשאפטען, אלע גע־דאנקען, אלע כחות פון דער נשמה אין מענשען.

קיין אנדער חוש בעזיצט ניט די אלע פעהיגקייטען, וואס טראגען אונז אוועק אין די הימלען פון אידעאלען און אין דערזעלבער צייט רופען ארויס אויך די פשוטע, קערפערליכע, נשמיות׳דיגע ליידענשאפטען. דאס אויג איז דער ערשטער דינער פון גייסט ; דער גייסט מאכט פיינער דעם באנעהר, מאכט ריינער די ליידענשאפט און מאכט איידעלער דיא צוויי ליעבענדע, אויף וויפיעל דאס איז מעגליך ביי מענשען.

דער חוש פון בעריהרען, אנטאפען הויבט נערן אויף דעם שלייער, וואס באדעקט די שעהנקייט; דאס אויג דארף אבער ניט נאקעט מאכען דעם געגענשטאנד וועלכען עס בעטראכט ; ווארום דאס אויג דריננט דורך מיט זיין אייגענער ליכטיגקייט יעדער דונקעלהייט, מאכט יעדען חשק דורכזיכטיג, מאכט אפען יעדען געהיימען קנייטש, און זעהענדיג אדער אהנענדיג, מעסטענדיג אדער פערגלייכענדיג ברייננט עס ארויס מיט א וואונדערליכע שנעלקייט אלע עלעמענטען פון דער עסטעטישער וועלט.

דאס אויג לאזט פאלען זיינע שטראהלען אויף דעם געליעבטען אויג, מאכט איהם ליכטיגער און ווערט אליין ליכטיגער פון יענעם ליכט ווי צוויי שטערן, וואס בעקומען דעם שיין איינער פון אנדערען געגענזייטיג און בעשעהנען איינער דעם צווייטען. און ווען איין פאאר אויגען זאל מיט

בעשיידענהייט ניט אראבלאָזען די ברעמען, וואָלט פלוצלונג די פּנאם אראָבלאָזען זיך פון איהר אידעאלער הויכקייט און וואָלט זיך פערוואנד־לען אין מהירישע, נידריגע אינסטינקטען. אזוי איז טאקע דער פאל ביי אלע מענשען וואָס שטעהען אויף א נידריגער מדרגה; ביי זיי נעהמט שנעל איבער יעדעס געפיהל פון ליעבע און דריקט זיך אויס גלייך אין דעם חוש פון בעריהרען, בעטאפּען.

ביי איידעלערע נאַטורען אבער ענטדעקט דער חוש פון זעהען יעדען טאג עפּעס נייעס, געווינט יעדען טאג נייע וועלטען. דער רייכס־טער מענש אפילו אין דער וועלט קאָן אלץ איבערצעהלען זיין געלד— אזוי פיעל האט ער און מעהר ניט; דער מעכטיגסטער קעניג קאָן אלץ אבמעסטען זיין גרויסע מדינה און קומט צו א גרעניץ, וואס עס איז שוין מעהר ניט זיינס. ווער עס ליעבט אבער א שעהנע פרוי, האט נאך ביז זיין טויט נאך ניט אלעס געזעהען, נאך ניט אלעס בעוואונדערט. ביז צום לעצטען אטהעמצוג ענטדעקט ער נאך אלץ עפּעס, וואס ער האט נאָך פריהער ניט געזעהען, וואס ער האט ניט בעמערקט אדער ניט אויסגעפארשט, וואָס איז פאר איהם געווען א בעהאלטענע וועלט.

דער בליץ־שטראהל פון א בליק בעלייכט א שעהנע פרוי און איהר רופט פלוצלונג אויס: „א וואָס פאר א הימעלשע באשעפעניש!" איהר זייט איבערראשט געוואָרען פון א גאנצען טומעל פון עמפּפינדונ־גען, פון א גאַנצער וועלט פון שעהנקייטען; איהר זייט איבערראשט געוואָרען, ענטציקט געוואָרען און הינגעריסען געוואָרען. אבער וויפיעל טעג, מאָנאטען און יאהרען זיינען נאָך נויטיג איידער אייער אויג צו־נעהמט יענע וועלט פון שעהנקייטען ביז אין אלע איינצעלהייטען, ביז אין דיא איידעלסטע ניאנסען, ביז אין דיא פיינסטע שטריכען! וויפיעל ליידענשאפטליכעס לאשצען, וויפיעל תאוה'דיגעס צערטלען, וויפיעל טומעלס פון ענטציקונגען מאכט איהר דורך איידער איהר ווידערהאלט מיט א זיפץ אין פינף אדער אין צעהען יאהר ארום נאך דעם ערשטען זעהען זיך: „א, וואָס פאר א הימלישע באשעפעניש!"

די נאטור האט בענאבט דאס לייב פון דעם מאן און דאס לייב פון דער פרוי מיט שעהנקייט און דיא טרויערינע קורצקייט פון אונזער לעבען פארגעהט איידער מיר קאנען זיך נאך גענוג אנקוקען אויף דיא פיעלע פארמען פון מענשליכער שעהנהייט. צום גליק האט דער מענש זיך בעפעה גט מיט דער הילף פון קונסט ארויסברייינגען די עסטעטישע אוצרות פון דער נאטור — אונזערע קליידער און צירונגס־זאכען טראגען זעהר פיעל ביי צו דער שעהנקייט פון דיא מענשליכע פארמען און מען קאן זיך קוים מאכען א בעגריעף ווי אהן א שיעור און אהן ערך עס זיינען דיא שעהנע שטריכען וואס ווערן ארויסגעבראכט און קאנען ארויסגעבראכט ווערן. אפשר וועל איך נאך פרופען אמאל בעהאנדלען די פיזיאלאגיע פון דער שעהנקייט״, וואו איך וועל שילדערן די אל־געמיינע געזעצען. וועלכע זיינען דער גרונד פון עסטעטישע ערשיינונגען. דאָ וויל איך אבער בלויז בעצייכענען די גרעניצען, וואו די ליעבע און די שעהנקייט בעריהרען זיך און ענטציקען און בעפרוכטען איינע די אנדערע.

ווען אונזער אויג ווערט בעגלייט פון דער ליעבע, דאן ווערן מיר ענטציקט און געפינען עפעס נייעס אין א בלויער קארנ־בלום, וועלכע די געליעבטע האט צום ערשטען מאהל אריינגעפלאכטען אין איהרע לאקען, אדער פון א רויטען זשעראניום וואס בעפוצען איהרע שווארצע האאר. עס קאן פאר דעם געליעבטען אמאָל ערשיינען א נייע וועלט א וועלכער עס איז מוסלין־שירצע, וואס זי האט אנגעטאהן אזוי קאקע־טיש שעהן, אדער א האנדשוה שעהן פערקנעפעלט אויף דעם געלענק פון א ראזינען הענטעלע; די פערלמוטערענע קנעפעלעך קאנען פאר אונז עפענען אמאל אזא וועלט פון ליעבליכען חן, אז מיר ווערן צומטען פון הארצינקייט.

דער מאן וועלכער ליעבט א שעהנע פרוי, לאכט אב מיט א מין רחמנות פון א פאשאס הארעם. דארף מען דען האבען הונדערט פרויען קלעהרט ער זיך, אום צו זעהען די הונדערט שעהנקייטען פון דער מענ־שליכער וועגוס, ווען זי זיינען אלע פעראייניגט אין דער איין פרוי,

וועלבע ער ליעבט ! די שעהנע פרוי פעראייניגט אין זיך ניט בלויז הונ־דערט זאנדערן טויזענדערליי שעהנקייטען ; זיא צייגט זיי ארויס אין דער רייצבארקייט פון איהר קליידונג, אין דעם שמייכעל ארום איהרע ליפען, אין דער פערענדערליכער שפילינקייט פון איהר טיילכעל, אין די טויזענד חנ׳עווריגע ווענדונגען פון איהר קערפער, אין איהרע גראַ־ציעזע מאניערען, א. ז. וו.

דאס זעהען איז דער איינציגער חוש אין דער ליעבע, וועלכער פארשטעהט אויסצונעפינען די מאראל און דיא אינטעליגענץ פון דער געליעבטער פערזאן : מיר בעטראכטען די געליעבטע ניט בלויז מיט דעם צוועק צו בעוואונדערן, צו געניסען, הנאה צו האבען פון׳ם קוקען, נור אויך מיט דעם צוועק אויסצופארשען, אויסצולעזען וועלכע נייגונגען, וועלבע געדאנקען דריקען זיך אויס אין דעם צוקען פון איהרע ברעמען, אין איהרע געזיכטס־צינע; מיר זוכען מיט די אויגען צו לייענען דעם פנים פון דער, וועלכע מיר וועלען מאכען פאר אונזער איינענע.

די ליעבע מאכט די שעהנקייט פאר א מעכטיגען טיראן, וועלבער בוינט אונז אונטער זיין ווילען און נעהמט זיך דאס הייליגסטע רעכט איבער אונז. זעהר זעלטען קוקען מיר אויף דער שעהנקייט, וועלכע אונזער הארץ באגעהרט אלס אויף א לייבטזיניגער, הארצלאזער פרויענ־צימער. דער בישוף פון איהר שעהנקייט מאכט אז מיר זאָלען איהר מוחל זיין אלעס. און ווען מיר דערפיהלען איהר שולד, דערפיהלען מיר דאס ניט מיט די אויגען, וועלבע זעהען, זאנדערן מיט די חושים, וועלבע באגעהרען. די נאטור פערטיידיגט און בעשיצט דאס שעהנע מעהר פון אלע אנדערע -- דאס איז דערפאר, ווייל די שעהנקייט איז א מין כלי אין וועלבער דאס אמת׳ע און דאס גוטע זיינען זיך משדך צוזאמען.

—{|}—

דער חוש פון הערען,

אין דער געשיכטע פון ליעבע שפיעלט דאס געהער א קליינע אבער א פריינדליכע ראלע. דאס הייסט, אז אויסער דער גרויסער ראלע, וואס דאס הערען שפיעלט אלס דער אינסטרומענט פון געדאנקען שפיעלט עס אין דער ליעבע נאך א קליינע ראלע אין. זעהר א פריינדליכע.

געוויסע טענער רופען ארויס עמפפינדונגען פון תאוה, פון ליידענשאפט, ווי צום ביישפיעל דאס רוישען פון א זיידענעם קלייד, דאס צוויטשערן פון מאנכע פויגלען, דאס מורמלען פון'ם וואסער, א. ז. וו. אבער דאס זיינען בלויז אויסנאהמיגע ערשיינונגען. א חוץ דיזע ערשיינונגען האט די הנאה פון'ם הערען אין זיך א זאנפטע צערטליכקייט דער כאראקטער פון דער פרויען־שטימע איז אן אנדערער און פון דער מענער–שטימע אן אנדערער; דער געשלעכטליכער כאראקטער פון דער פרויען־שטימע איז ריהרענד און בעריהרט דעם מאן מיט א מין אנגענעהמער זאנפטקייט; און דער קלאנג פון דער מענליכער שטימע ווירקט אויפן הארצען פון דער פרויענצימער און מאכט עס שטארקער קלאפען.

עס זיינען פאראן אזעלכע שטימען פון פרויען, וועלכע מען קאן נים הערען און בלייבען גלייכגילטיג, ווייל דער זאנפטער קול דרינגט אין הארצען אריין און ערוועקט א שטורעם פון געפיהלען. זיא ריהרט טיעף, הארציג, ענטציקט און צוטומעלט. ווען א מאנספערזאן און א פרויענצימער ריידען איינער צום אנדערען, שטעלט זיך שוין אין די קלאנגען פון זייערע שטימען ארויס זייער געשלעכטליכער כאראקטער; ביידענס הערצער הויבען אן שטארקער צו קלאפען, ווי עס הויבט אן צו שלאגען שטארקער דאס הארץ אין דעם בוזים פון דער שעהנער פרוי. ווען זיא באדט זיך איידער זי שטעלט אריין דאס פיסעל אין וואסער און זי קוקט

זיך ארום פריהער צום רויש פון די בלעטער.

דער קלאנג פון דער שטימע קאן ניט זאגען אזא געדאנק, וועלכען עס דארף אויס דריקען דאס ווארט: „איך בין שעהן, איך בין קלוג". אבער דער קלאנג קאן זאגען פיעל אנדערע זיסע זאכען: „איך בין אין גאנצען פרויענצימער, איך באנעהר דיך, איך ליעב דיך שטערבליך, איך בין אליין, איך וויל דיך בעזיצען, איך געה אויס נאך דיר", א. ז. וו. דאס קאן אויסדריקען דער קלאנג פון דער פרויען־שטימע אהן ווערטער.

דער איינפלוס פון דער שטימע דויערט זעהר לאנג. ער ווערט קיין מאהל ניט פארגעסען, און דויערט אמאל זאגאר לייגער אלס די ליעבע, וועלכע דיזע שטימע האט ארויסגערופען. שוין נאך לאנגע יאה־רען פון שוויינען און גלייכגילטיגקייט, פון פעראכטונג און פרעמדיקייט דערהערען מיר פלוצלונג א שטימע, איין טאן — און ווי דאס וואלט געווען דער ערשטער טאג פון אונזער ליעבע, אזוי דערפיהלען מיר זיך איבערראשט, ווערן צוטומעלט און ווידער בעזיעגט.

דאס הערען ווארפט אריין זיין אנקער אין דיא טיעפע כוואליעס פון אונזערע געפיהלען, און שוין ניט איין מאהל איז די ליעבע וואונדער־ליך אויפגעשטאנען תחית המתים דורך דעם וואס מען האט דערהערט די ליבע שטימע, וועמעס קלאנג מיר האבען דוכט זיך שוין לאנג פארגעסען.

דער געפיהל פון גערויך.

צו דעם חוש פון שמעקען האט די ליעבע פיעלע זעהר רעטזועל־האפטע בעציהונגען. אין דער וועלט פון חיות שפיעלט דער חוש פון שמעקען זעהר א שטארקע ראלע און רופט דירעקט ארויס דיא ליעבע. נאך איידער דער ע ר און די ז י האבען זיך דערזעהען, האט זיך אין איהם שוין ערוועקט די תאוה דורך דעם וואס דיא לופט האט איהם צוגעטראגען איהר גערויך. מען קאן פון דיא בלומען, וועלכע ענטציקען

אונז מיט זייער ריח, קלאהר זעהען וועלכע נאהענטע בעציהונגען עס זיינען צווישען דעם געפיהל פון שמעקען און דער ליעבע.

דער מאן און די פרוי גיבען פון זיך ארויס פערשיעדענע ריחות, און ביי נידריגע ראסען אדער ביי גראבע נאטורען ערוועקען זיך גע־שלעכטליכע רייצונגען פון ריחות, וועלכעס קומען ארויס פון געוויסע טהיילען פון קערפער. אבער אפילו אין איידעלערע נאטורען שפיעלט אויך דער חוש הריח א וויכטיגע ראָלע אין דער ליעבע. דורך געוויסע פארפיומען, וועלכע ווערן ערצויגען דורך דער קונסט פון כעמיע, קאן מען אויס איבען א גרויסען איינפלוס. און מען קאן זאגען, אז קיין אנדער חוש האט ניט אזעלכע נאהענטע בעציהונגען צו טהירישע ליידענשאפט ווי דער חוש הריח.

מען דארף זיך נור צוקוקען צום פנים פון א פרוי, וועלכע עס שמעקט א זעהר שטארק דופטענדע בלום, ווי זיא ווערט בערוישט. ווען מען זאל א פרעג טאהן שטארק ליידענשאפטליכע מענער וועלען זיי מודה זיין, אז זיי קאנען ניט בלייבען גלייכגילטיג ווען זיי בעזוכען אן אפטהייק. ווען מען זאל א פרעג טאהן א פארפיומער וועט ער דער־צעהלען די געהיימנים פון זיין קונסט, אז ער מישט צונויף די עססענץ פון הונדערטע בלומען און פלאנצען און טריפט דריין אריין א זעהר קליינע דאזע פון א שלעכט־שמעקענדע מאטעריע, וועלכע קומט ארויס פון די געשלעכטליכע גליעדער פון א חיה.

ווען מען זאל פרעגען די פרויען פאר וואס ליעבען זיי אזוי שטארק פארפיום, וועלען בלויז ווייניגער פון זיי געבען א בעשטימטען ענטפער. אבער יענע פרויען, וועלכע ווייסען שוין פון אלע געהיימניסע פון קאָ־קעטסטווא, וועלען אייך זאגען אז דיזע געשמאקע ריחות זיינען א מעכטי־גע וואפען אין דער ארסענאל פון דער ליעבע און אז מאנכע פארפיומען האבען א שטארקען איינפלוס צו בעצויבערן דעם מאנספערזאָן.